

Briselē, 11.12.2019.
COM(2019) 640 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPADOMEI,
PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN
REĢIONU KOMITEJAI**

Eiropas zaļais kurss

1. IEVADS. NEATLIEKAMU PROBLĒMU PĀRVĒRST PAR UNIKĀLU IZDEVĪBU

Ar šo paziņojumu tiek nosprausts Eiropas zaļais kurss Eiropas Savienībai un tās iedzīvotājiem. Tas no jauna apliecina Komisijas apņēmību risināt ar klimatu un vidi saistītās problēmas, kas ir mūsu paaudzes virsuzdevums. Atmosfēra ar katru gadu aizvien vairāk sasilst un klimats mainās. No mūsu planētas astoņiem miljoniem sugu veselam miljonam draud izzušana. Tiek piesārņoti un izpostīti mūsu meži un okeāni¹.

Eiropas zaļais kurss ir nosprausts ar mērķi šīs problēmas risināt. Tā ir jauna izaugsmes stratēģija, kas tiecas **ES pārveidot par taisnīgu un pārticīgu sabiedrību ar mūsdienīgu, resursefektīvu un konkurētspējīgu ekonomiku, kurā siltumnīcefekta gāzu neto emisijas 2050. gadā samazinātos līdz nullei un ekonomiskā izaugsme būtu atsaistīta no resursu patēriņa.**

Tās mērķis ir arī **aizsargāt, saglabāt un stiprināt ES dabas kapitālu un aizsargāt iedzīvotāju veselību un labbūtību no vidiskiem apdraudējumiem** un ietekmes. Tajā pašā laikā šai pārejai jābūt **taisnīgai un iekļaujošai**. To īstenojot, pirmajā vietā jāliek cilvēki un sevišķa uzmanība jāveltī tiem reģioniem, industrijām un darba ņēmējiem, kam tā sagādās vislielākās grūtības. Tā kā šī pārkārtošanās viesīs vērā ņemamas pārmaiņas, rīcībpolitikas nesīs augļus un gūs atbalstu vien tad, ja tajā aktīvi iesaistīsies un tai ticēs arī sabiedrība. Ir vajadzīgs jauns pakts, kurš iedzīvotājus visā to daudzveidībā savedīs kopā ar nacionālajām, reģionālajām un vietējām iestādēm, pilsonisko sabiedrību un industriālajām nozarēm, kas cieši sadarbosies ar ES iestādēm un padomdevējām struktūrām.

Kopīgiem spēkiem Eiropas Savienība spēj savu ekonomiku un sabiedrību ievirzīt ilgtspējīgākā gultnē. Jau tagad būdama pasaules līdere klimata un vides pasākumos, patērētāju tiesību aizsardzībā un darba ņēmēju tiesībās, tā šajās jomās var sasniegt vēl vairāk. Panākt vēl lielākus emisiju samazinājumus nav viegli. Tam būs vajadzīgas milzīgas publiskās investīcijas, un būs jācenšas klimata un vides pasākumiem novirzīt arī privāto kapitālu, vienlaikus nepieļaujot, ka iesīkstē ilgtnespējīga prakse. Eiropas Savienībai ir jāvada starptautiskie centieni radīt saskanīgu finanšu sistēmu, kas atbalstītu ilgtspējīgus risinājumus. Šīs sākotnējās investīcijas **Eiropai būs izdevība stingri nostāties uz ilgtspējīgas un iekļaujošas izaugsmes ceļa.** Eiropas zaļais kurss paātrinās visās nozarēs vajadzīgo pārkārtošanos un liks tai drošus pamatus.

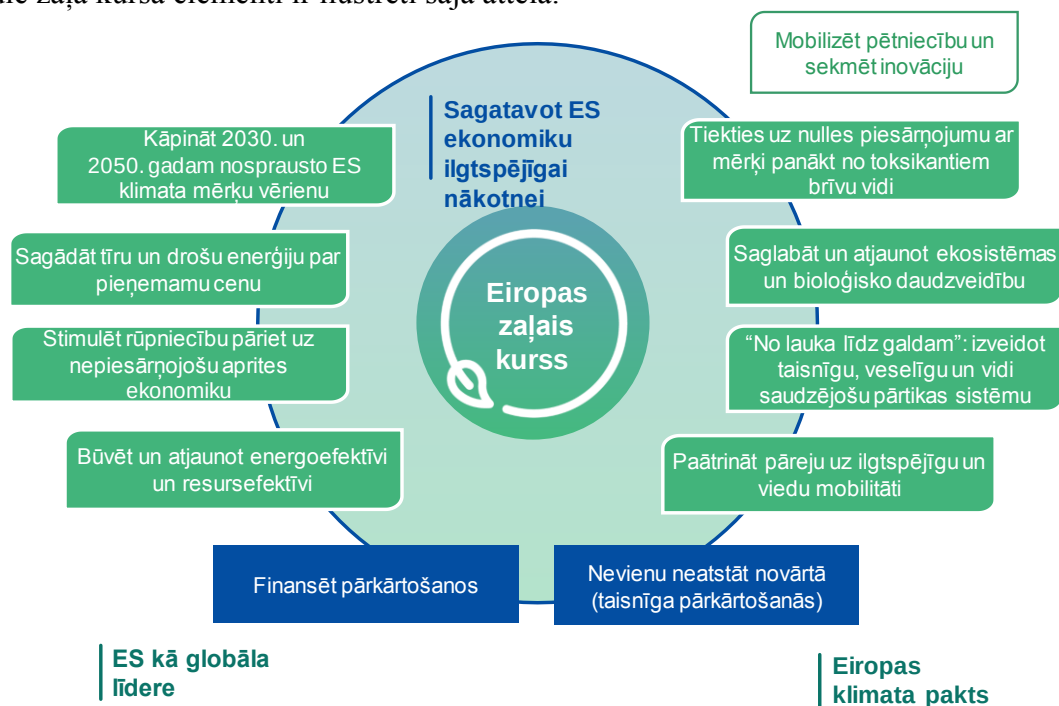
Zaļā kursa vidiskos mērķus Eiropa nerasniegs viena pati. Klimata pārmaiņu un biodaudzveidības zuduma cēloņi ir globāli un valstu robežas nepazīst. ES, izmantojot savu ietekmi, lietpratību un finanšu resursus, var pamudināt uz ilgtspējas ceļa nostāties arī savus kaimiņus un partnerus. ES arī turpmāk starptautiskajos centienos uzņemsies vadošu lomu, un tā vēlas strādāt plecu pie pleca ar līdzīgi domājošajiem. Tā arī apzinās vajadzību gādāt par enerģijas piegādes drošību un konkurētspēju pat tad, ja citi rīkoties nevēlas.

¹ Avoti: i) Klimata pārmaiņu starpvaldību padome (IPCC), īpašais ziņojums par ietekmi, kāda būtu globālajai sasilšanai par 1,5 °C; ii) Starpvaldību zinātnes un politikas platforma bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu jomā, 2019. gada Globālais novērtējuma ziņojums par bioloģisko daudzveidību un ekosistēmu pakalpojumiem; iii) Starptautiskā ekspertu grupa resursu jomā, 2019. gada Globālais pārskats par resursiem *Natural Resources for the Future We Want*; iv) Eiropas Vides aģentūra, *The European environment — state and outlook 2020: knowledge for transition to a sustainable Europe*.

Šis paziņojums ir **pirmais ceļvedis, kurā izklāstītas galvenās rīcībpolitikas un pasākumi Eiropas zaļā kursa īstenošanai**. Vajadzībām mainoties un iezīmējoties rīcībpolitiskajiem risinājumiem, tas tiks atjaunināts. Visiem ES pasākumiem un rīcībpolitikām būs jābūt orientētiem uz Eiropas zaļā kursa mērķu sasniegšanu. Izaicinājumi, kas mums jāpārvar, ir sarežģīti un savstarpēji saistīti. Rīcībpolitiskajiem risinājumiem jābūt drosmīgiem un visaptverošiem, un tiem jābūt orientētiem uz maksimālu labumu veselības, dzīves kvalitātes, noturības un konkurētspējas ziņā. Lai to panāktu, intensīvā sadarbībā būs jāizmanto visās rīcībpolitikas jomās pieejamās sinerģijas².

Zaļais kurss ir stūrakmens šīs Komisijas stratēģijai virzībā uz Apvienoto Nāciju Organizācijas 2030. gada programmas un ilgtspējīgas attīstības mērķu īstenošanu³, kā arī pārējām Komisijas priekšsēdētājas fon der Leienas politikas pamatnostādnes⁴ izvirzītajām prioritātēm. Komisija zaļā kursa ietvaros pārorientēs Eiropas pusgada makroekonomiskās koordinācijas procesu tā, lai tajā būtu integrēti ANO ilgtspējīgas attīstības mērķi, ekonomikas politika būtu vērsta uz ilgtspēju un iedzīvotāju labbūtību un ilgtspējīgas attīstības mērķi būtu ES rīcībpolitikas veidošanas un rīcības pašā pamatā.

Dažādie zaļā kursa elementi ir ilustrēti šajā attēlā.

1. attēls. Eiropas zaļais kurss

² Atbilstoši secinājumiem, kas izklāstīti dokumentā *The European environment — state and outlook 2020: knowledge for transition to a sustainable Europe* (Eiropas Vides aģentūra).

³ <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>.

⁴ Sk. jaunievēlētās Komisijas priekšsēdētājas Urzulas fon der Leienas politikas pamatnostādnes *Politikas pamatnostādnes nākamajai Eiropas Komisijai (2019–2024) "Eiropas Savienība, kas tiecas uz augstākiem mērķiem. Mana programma Eiropai"*.

2. SAGATAVOT ES EKONOMIKU ILGTSPĒJĪGAI NĀKOTNEI

2.1. Izstrādāt pilnīgi transformatīvu rīcībpolitiku kopumu

Lai īstenotu Eiropas zaļo kursu, ir jāpārdomā rīcībpolitikas tādās jomās kā visas tautsaimniecības apgāde ar tīru enerģiju, rūpniecība, ražošana un patēriņš, liela mēroga infrastruktūra, transports, pārtika un lauksaimniecība, būvniecība, nodokļi un sociālie pabalsti. Lai šos mērķus sasniegtu, ir svarīgi augstāk novērtēt dabisko ekosistēmu aizsardzību un atjaunošanu, resursu ilgtspējīgu izmantošanu un cilvēka veselības stiprināšanu. Tieši šīs ir jomas, kurās transformatīvas pārmaiņas vajadzīgas visvairāk un ES tautsaimniecībai, sabiedrībai un dabas videi varētu nest vislielāko labumu. Eiropas Savienībai turklāt vajadzētu atbalstīt digitālo pārveidi un tās rīkus, arī ar investīcijām, jo tie ir svarīgs šo pārmaiņu dzinējspēks.

Lai gan visas šīs rīcības jomas ir cieši savstarpēji saistītas un cita citu stiprina, būs rūpīgi jāseko līdzi gadījumiem, kad ekonomisko, vidisko un sociālo mērķu sasniegšana prasīs kompromisus. Zaļajā kursā tiks pastāvīgi izmantotas visas rīcībpolitiskās sviras — regulējums un standartizācija, investīcijas un inovācija, nacionālās reformas, dialogs ar sociālajiem partneriem un starptautiskā sadarbība. Eiropas sociālo tiesību pilārs gādās, lai pārmaiņas nevienu neatstātu novārtā.

Eiropas zaļā kursa mērķu sasniegšanai ar jauniem pasākumiem vien nebūs gana. Komisija ne vien nāks klajā ar jaunām iniciatīvām, bet kopā ar dalībvalstīm kāpinās ES centienus panākt, lai tiktu izpildīti un efektīvi īstenoti esošie tiesību akti un rīcībpolitikas, kas ir aktuālas zaļā kursa kontekstā.

2.1.1. *Kāpināt 2030. un 2050. gadam nosprausto ES klimata mērķu vērienu*

Komisija jau ir nākusi klajā ar skaidru redzējumu, kā līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti⁵. Šim redzējumam vajadzētu būt pamatā ilgtermiņa stratēģijai, ko ES 2020. gada sākumā iesniegs Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām sekretariātam. Lai viestu skaidrību par sekmīgas un taisnīgas pārkārtošanās nosacījumiem, gādātu par investoriem svarīgo paredzamību un nodrošinātu, ka pārkārtošanās ir neatgriezeniska, **Komisija līdz 2020. gada martam nāks klajā ar pirmā Eiropas klimata akta priekšlikumu.** Ar to 2050. gadam nospraustais klimatneitralitātes mērķis tiks nostiprināts tiesību aktos. Klimata akts turklāt nodrošinās, ka ieguldījumu klimatneitralitātes mērķa sasniegšanā dod visas ES rīcībpolitikas un savu artavu dod ikviens nozare.

ES jau ir sākusi **ekonomiku modernizēt un pārveidot tā, lai to ievirzītu uz klimatneitralitāti.** No 1990. gada līdz 2018. gadam tās siltumnīcefekta gāzu emisijas samazinājās par 23 %, bet ekonomika pieauga par 61 %. Tomēr ar pašreizējām rīcībpolitikām siltumnīcefekta gāzu emisijas līdz 2050. gadam saruks tikai par 60 %. Vēl ir daudz darāmā, un jāsāk ir ar vērienīgākiem klimata pasākumiem nākamajā desmitgadē.

Līdz 2020. gada vasarai Komisija nāks klajā ar ietekmes ziņā novērtētu plānu, **kā 2030. gadam nosprausto ES siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājuma mērķrādītāju atbildīgi palielināt vismaz līdz 50 %, tiecoties uz 55 %, salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni.** Lai panāktu šos emisiju papildu samazinājumus, Komisija līdz 2021. gada jūnijam izskatīs un vajadzības gadījumā ierosinās pārskatīt visus relevantos ar

⁵ “Tīru planētu — visiem! Stratēģisks Eiropas ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku” (COM(2018) 773).

klimatu saistītos rīcībpolitikas instrumentus. Šis process aptvers emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu⁶ (ar iespēju šo Eiropas kvotu tirdzniecības sistēmu attiecināt uz jaunām nozarēm), dalībvalstu mērķrādītājus, kas paredz samazināt emisijas šīs sistēmas neaptvertajās nozarēs⁷, kā arī zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības regulējumu⁸. Komisija ierosinās klimata aktu grozīt, lai to attiecīgi atjauninātu.

Šīs rīcībpolitikas reformas palīdzēs visā ekonomikā panākt iedarbīgas oglekļa cenas. Tas patērētājiem un uzņēmumiem dos impulsu mainīt rīcības modeļus un veicinās ilgtspējīgas publiskās un privātās investīcijas. Dažādaļiem cenu regulēšanas instrumentiem jābūt savstarpēji komplementāriem un kopā jāveido saskanīgs rīcībpolitiskais satvars. Tāpat katrā ziņā jāraugās, lai ar klimata mērķiem saskanētu nodokļu sistēma. Komisija ierosinās pārskatīt Enerģijas nodokļu direktīvu⁹, fokusā liekot vides jautājumus, un ierosinās izmantot Līgumu noteikumus, kas Eiropas Parlamentam un Padomei dod iespēju priekšlikumus šajā jomā pieņemt parastajā likumdošanas procedūrā ar kvalificēta vairākuma balsojumu, nevis vienprātīgi.

Kamēr daudzi starptautiskie partneri vēl nerīkojas ar tādu vērienu kā ES, pastāv oglekļa emisiju pārvirzes risks — vai nu tāpēc, ka ražošana no ES tiek pārvirzīta uz citām valstīm, kam emisiju samazināšanas mērķi ir pieticīgāki, vai tāpēc, ka ES produkti tiek aizstāti ar oglekļietilpīgākām importētām precēm. Ja šis risks īstenosies, globālās emisijas nemazināsies, un tas nāks par ļaunu ES un tās nozaru centieniem sasniegt Parīzes nolīguma globālos klimata mērķus.

Ja centienu vērīnīgums visā pasaulē aizvien paliks tikpat atšķirīgs, savukārt ES savu klimata vērīnīgu aizvien kāpinās, **Komisija, lai mazinātu oglekļa emisiju pārvirzes risku, atsevišķās nozarēs ierosinās ieviest oglekļa ieviedkorekcijas mehānismu.** Tas nodrošinātu, ka importēto preču cena precīzāk atspoguļotu ar tām saistītās oglekļa emisijas. Šis mehānisms tiks izstrādāts tā, lai tas atbilstu Pasaules Tirdzniecības organizācijas noteikumiem un citām ES starptautiskajām saistībām. Tā būtu alternatīva ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas pašreizējiem pasākumiem¹⁰ oglekļa emisiju pārvirzes riska mazināšanai.

Komisija pieņems jaunu — vērīnīgāku — ES klimatadaptācijas stratēģiju. Tai ir svarīga loma, jo, neraugoties uz klimata pārmaiņu mazināšanas centieniem, Eiropai arī turpmāk būs jāsaskaras ar vērī ņemamām grūtībām klimata pārmaiņu dēļ. Ir katrā ziņā jākāpina centieni klimatgatavības veicināšanas, noturības veidošanas, prevencijas un sagatavotības jomā. Klimatadaptācijas darbam arī turpmāk vajadzētu atstāt iespaidu uz publiskajām un privātajām investīcijām, arī dabā balstītos risinājumos. Būs svarīgi gādāt, lai investori, apdrošinātāji, uzņēmumi, pilsētas un iedzīvotāji visā Eiropas Savienībā

⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Kopienā un groza Padomes Direktīvu 96/61/EK, konsolidētā versija.

⁷ Regula (ES) 2018/842 par saistošiem ikgadējiem siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumiem, kas dalībvalstīm jāpanāk no 2021. līdz 2030. gadam un kas dod ieguldījumu rīcībā klimata politikas jomā, lai izpildītu Parīzes nolīgumā paredzētās saistības, un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 525/2013.

⁸ Regula (ES) 2018/841 par zemes izmantošanā, zemes izmantošanas maiņā un mežsaimniecībā radušos siltumnīcefekta gāzu emisiju un piesaistes iekļaušanu klimata un enerģētikas politikas satvarā laikposmam līdz 2030. gadam un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 525/2013 un Lēmumu Nr. 529/2013/ES.

⁹ Padomes Direktīva 2003/96/EK, kas pārkārto Kopienas noteikumus par nodokļu uzlikšanu energoproduktiem un elektroenerģijai.

¹⁰ Piemēram, bezmaksas emisijas kvotu iedale vai kompensācijas par elektroenerģijas izmaksu pieaugumu.

varētu piekļūt vajadzīgajiem datiem, un izstrādāt instrumentus, kas tiem ļautu klimata pārmaiņu perspektīvu integrēt riska pārvaldības praksē.

2.1.2. *Sagādāt tīru un drošu enerģiju par pieņemamu cenu*

Lai sasniegtu 2030. un 2050. gadam nospraustos klimata mērķus, noteikti vēl pamatīgāk jāpievēršas energosistēmas dekarbonizācijai. Enerģijas ražošana un patēriņš dažādās tautsaimniecības nozarēs veido vairāk nekā 75 % ES siltumnīcefekta gāzu emisiju. Pirmajā vietā jāizvirza energoefektivitāte. Jāveido elektroenerģijas sektors, kurā galvenokārt tiktu izmantoti atjaunojamie energoresursi, līdztekus strauji atsakoties no oglēm un dekarbonizējot gāzes sektoru. Tajā pašā laikā ES gan patērētājiem, gan uzņēmumiem ir droši jāpiegādā enerģija par pieņemamu cenu. Lai to panāktu, ir jārūpējas, lai Eiropas enerģijas tirgus būtu pilnīgi integrēts, starpsavienots un digitalizēts, vienlaikus ievērojot tehnoloģisko neitralitāti.

Dalībvalstis līdz 2019. gada beigām iesniegs savus pārskatītos enerģētikas un klimata plānus. Kā paredz Regula par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību¹¹, šajos plānos vajadzētu izvirzīt vērienīgus nacionālos devumus, kas palīdzēs sasniegt ES mēroga mērķrādītājus. Komisija izvērtēs plānu vērienu un to, vai vajadzīgi papildu pasākumi, ja vēriens nebūs pietiekams. Tas noderēs 2030. gadam izvirzīto klimata mērķu vēriena kāpināšanas procesā; Komisija attiecīgos enerģētikas tiesību aktus izskatīs un vajadzības gadījumā ierosinās pārskatīt līdz 2021. gada jūnijam. Kad dalībvalstis 2023. gadā sāks savus nacionālos enerģētikas un klimata plānus atjaunināt, tiem vajadzētu atspoguļot jauno klimata mērķu vērienu. Komisija arī turpmāk rūpēsies, lai tiktu neatlaidīgi gādāts par visu attiecīgo tiesību aktu izpildi.

Pārejā uz tīru enerģiju būtu jāiesaistās patērētājiem — un tiem jābūt ieguvējiem no šīs pārejas. Izšķirīga loma būs atjaunojamajiem energoresursiem. Svarīgi būs, izmantojot dalībvalstu reģionālo sadarbību, aizvien vairāk enerģijas iegūt atkrastes vējparkos. Atjaunojamo energoresursu, energoefektivitātes un citu ilgtspējīgu risinājumu vieda integrēšana dažādās nozarēs ļaus panākt dekarbonizāciju ar mazākajām iespējamajām izmaksām. Straujais atjaunojamo energoresursu enerģijas cenu kritums kombinācijā ar prasmīgāk veidotām atbalsta rīcībpolitikām jau tagad ir mazinājis atjaunojamo energoresursu izvēršanas ietekmi uz mājtsaimniecību rēķiniem par enerģiju. Līdz 2020. gada vidum Komisija nāks klajā ar viedās integrācijas pasākumiem. Paralēli tiks veicināta gāzes sektora dekarbonizācija, cita starpā palielinot atbalstu dekarbonizēto gāzu tehnoloģiju izstrādei, ieviešot tālredzīgu konkurenciāla dekarbonizētas gāzes tirgus modeli un pievēršoties ar enerģētiku saistītu metāna emisiju jautājumam.

Ir mājtsaimniecības, kas nevar atļauties elementārai dzīves kvalitātei vajadzīgos enerģijas pamatpakalpojumus, tāpēc **ir jārisina enerģētiskās nabadzības riska problēma.** Iedarbīgas programmas, piemēram, mājokļu renovācijas finansēšanas shēmas mājtsaimniecībām, var gan samazināt maksu par enerģiju, gan nākt par labu videi. 2020. gadā Komisija sagatavos vadlīnijas, kas dalībvalstīm palīdzēs risināt enerģētiskās nabadzības problēmu.

Pārejai uz klimatneitralitāti ir vajadzīga arī vieda infrastruktūra. Gan pārrobežu sadarbības, gan reģionālās sadarbības pastiprināšana ļaus baudīt augļus, ko nesīs pāreja uz tīru enerģiju, par pieņemamu cenu. Lai nodrošinātu saskanību ar klimatneitralitātes mērķi, būs jāizskata energoinfrastruktūras regulatīvais satvars, arī *TEN-E* regula¹². Šim

¹¹ Regula (ES) 2018/1999 par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību.

¹² Eiropas enerģētikas tīkli, Enerģētikas (*TEN-E*) regula.

satvaram jāpalīdz izvērst inovatīvas tehnoloģijas un infrastruktūru, piemēram, viedtīklus, ūdeņraža tīklus vai oglekļa uztveršanu, glabāšanu un izmantošanu, kā arī enerģijas glabāšanu, vienlaikus veicinot sektoru integrāciju. Lai mērķderīga un klimatnoturīga paliktu arī pašreizējā infrastruktūra un aktīvi, arī tie vajadzības gadījumā būs jāmodernizē.

2.1.3. *Stimulēt rūpniecību pāriet uz nepiesārņojošu aprites ekonomiku*

Lai panāktu klimatneitrālu aprites ekonomiku, ir jāstimulē mainīties visa rūpniecība. Vienas rūpniecības nozares un visu tās vērtības ķēžu pārveidei vajadzīgi 25 gadi — vesela paaudze. Lai panāktu rezultātu 2050. gadā, lēmumi jāpieņem un jāīsteno jau nākamajos piecos gados.

No 1970. līdz 2017. gadam ikgadējā materiālu ieguve visā pasaulē trīskāršojusies un vēl aizvien turpina augt¹³, tā apdraudot visu pasauli. Aptuveni pusei no visām siltumnīcefekta gāzu emisijām un vairāk nekā 90 % biodaudzveidības zuduma un ūdensstresa cēlonis ir resursu ieguve un materiālu, kurināmo/degvielu un pārtikas ražošana. ES rūpniecība ir sākusi pārkārtoties, tomēr joprojām ir atbildīga par 20 % ES siltumnīcefekta gāzu emisiju. Tā vēl aizvien ir pārāk “lineāra” un atkarīga no pastāvīgas jaunu materiālu ieguves, tirdzniecības un pārstrādāšanas precēs, līdz šie materiāli galu galā kļūst par atkritumiem vai emisijām. Tikai 12 % izmantoto materiāli ir reciklēti¹⁴.

Pārkārtošanās ir iespēja izvērst ilgtspējīgu saimniecisko darbību, kas radītu daudz jaunu darbvieta. Mazemisiņu tehnoloģijām, ilgtspējīgiem produktiem un pakalpojumiem pasaules tirgos ir milzīgs potenciāls. Turklāt aprites ekonomika paver iespējas veidoties jaunu veidu saimnieciskajai darbībai un darbvieta. Tomēr pārkārtošanās norit pārāk lēni un progress nav ne plašs, ne vienmērīgs. Eiropas zaļais kurss ES rūpniecībai palīdzēs pāriet uz ilgtspējīgu iekļaujošas izaugsmes modeli un šo procesu paātrinās.

2020. gada martā Komisija pieņems ES rūpniecības stratēģiju, kurā pievērsīsies šim divkārtšajam izaicinājumam — zaļajai pārveidei un digitālajai pārveidei. Eiropai ir jāatrisina digitālās pārveides potenciāls, kas ļaus krietni pietuvoties zaļā kursa mērķiem. Rūpniecības stratēģiju papildinās **jauns aprites ekonomikas rīcības plāns**, kas palīdzēs modernizēt ES ekonomiku un pilnvērtīgi izmantot aprites ekonomikas pavērtās iespējas gan ES mērogā, gan visā pasaulē. Svarīgs jaunā rīcībpolitiskā satvara mērķis būs gan ES, gan citviet palīdzēt veidoties klimatneitrālu un aprītīgu produktu pirmtirgiem.

Eiropas ekonomika nevar pastāvēt bez tādām energoietilpīgām nozarēm kā tērauda, ķīmikāliju un cementa ražošana, jo tās apgādā vairākas svarīgas vērtības ķēdes. Šo sektoru ir svarīgi dekarbonizēt un modernizēt. Ieteikumi, ko publicējusi Augsta līmeņa grupa energoietilpīgu nozaru jautājumos, pierāda rūpniecības apņēmību šos mērķus sasniegt¹⁵.

Aprites ekonomikas rīcības plāns ietvers ilgtspējīgu produktu rīcībpolitiku, kuras mērķis būs ar vienotu metodiku un principiem veicināt visu produktu aprītīgumu. Tas uzsvērs, ka izmantot mazāk materiālu un tos atkalizmantot ir labāk nekā tos reciklēt. Tas atbalstīs jaunus uzņēmējdarbības modeļus un noteiks prasību minimumu, kas liegs ES tirgū laist videi kaitīgus produktus. Tiks stiprināts arī paplašinātās ražotāja atbildības princips.

¹³ [2019. gada Globālais pārskats par resursiem](#) *Natural Resources for the Future We Want*, Starptautiskā ekspertu grupa resursu jomā.

¹⁴ https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=cei_srm030&plugin=1.

¹⁵ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/IP_19_6353

Aprites ekonomikas rīcības plāns virzīs visu nozaru pārkārtošanos, tomēr **īpaši liela uzmanība tiks veltīta tādām resursietilpīgām nozarēm kā tekstilizstrādājumu, būvniecības, elektronikas un plastmasas nozare**. Komisija turpinās plastmasai veltītās 2018. gada stratēģijas iestrādes, cita starpā pievēršoties pasākumiem, kas ļaus apkarot tīšu mikroplastmasas pievienošanu un netīšu plastmasas nokļūšanu vidē, piemēram, no tekstilizstrādājumiem un riepu nodilšanas rezultātā. Komisija izstrādās prasības, kuru mērķis būs panākt, lai līdz 2030. gadam viss iepakojums ES tirgū būtu ekonomiski dzīvotspējīgi atkalizmantojams vai reciklējams, izstrādās regulatīvo satvaru bionoārdāmai un biobāzētai plastmasai un īsteno pasākumus pret vienreizlietojamu plastmasu.

Aprites ekonomikas rīcības plānā ietilps arī **pasākumi, kas uzņēmumus stimulēs piedāvāt un patērētājiem dos iespēju izvēlēties atkalizmantojamus, izturīgus un remontējamus produktus**. Tajā tiks analizēta vajadzība pēc tiesībām uz remontējamību, un tas vēršīsies pret ierīču, it sevišķi elektronisku ierīču, plānotu novecošanos. Patērētāju rīcībpolitika patērētājiem pavērs lielākas iespējas izdarīt informētu izvēli un ekoloģiskās pārkārtošanās procesā aktīvi iesaistīties arī pašiem. Sava vieta tur būs jauniem uzņēmējdarbības modeļiem, kuru pamatā ir preču un pakalpojumu noma un koplietošana, ja vien tie būs patiesi ilgtspējīgi un tiem būs pieņemama cena.

Lai pircēji varētu pieņemt ilgtspējīgākus lēmumus un saruktu zaļmaldināšanas risks, ir vajadzīga arī uzticama, salīdzināma un pārbaudāma informācija. Uzņēmumiem, kas apgalvo, ka darbojas zaļi, šie apgalvojumi būtu jāpamato ar standarta metodiku, kas ļautu novērtēt to ietekmi uz vidi. Komisija kāpinās savus regulatīvos un neregulatīvos centienus apkarot nepatiesus apgalvojumus par zaļumu. Informāciju par ES pārdoto produktu parametriem pieejamāku var padarīt arī digitalizācija. Piemēram, informāciju par produkta izcelsmi, sastāvu, remontējamību un demontējamību, kā arī apsaimniekošanu pēc kalpošanas laika beigām varētu norādīt elektroniskā pasē. Publiskām iestādēm, arī ES iestādēm, vajadzētu rādīt priekšzīmi un rūpēties par videi draudzīgiem iepirkumiem. Komisija nāks klajā ar jauniem tiesību aktiem un norādījumiem par zaļo publisko iepirkumu.

Ilgspējīga produktu rīcībpolitika turklāt varētu ievērojami mazināt atkritumu daudzumu. Gadījumos, kad no atkritumiem nevar izvairīties, vajag atgūt to ekonomisko vērtību un novērst vai līdz minimumam samazināt to ietekmi uz vidi un klimata pārmaiņām. Tam ir vajadzīgi jauni tiesību akti, kuros ar jauniem mērķrādītājiem un pasākumiem jāvērsas pret pārmērīgu iepakojumu un atkritumu radīšanu. Līdztekus ES uzņēmumiem vajadzētu būt pieejamam aktīvam un integrētam otrreizējo izejmateriālu un blakusproduktu vienotajam tirgum. Lai to panāktu, ir vajadzīga ciešāka sadarbība, kas aptvertu dažādas vērtības ķēdes, kā Plastmasas aprites alianses gadījumā. Komisija apdomās iespēju otrreizējo izejmateriālu tirgu stimulēt, juridiski nosakot obligātu reciklēta materiāla saturu (piemēram, iepakojumiem, transportlīdzekļiem, būvmateriāliem un akumulatoriem). Lai iedzīvotājiem vienkāršotu atkritumu apsaimniekošanu un uzņēmumiem nodrošinātu tīrākus otrreizējos materiālus, Komisija nāks klajā arī ar ES dalītās atkritumu vākšanas modeli. Komisija uzskata, ka Eiropas Savienībai būtu jāpieliek punkts atkritumu eksportēšanai uz trešām valstīm, tāpēc tā pārskatīs atkritumu sūtījumu un nelegālā eksporta noteikumus.

Zaļā kursa īstenošanas kontekstā stratēģiski svarīgs drošības jautājums ir piekļuve resursiem. Tāpēc, lai šī pārkārtošanās izdotos, jābūt pieejamiem ilgtspējīgiem izejmateriāliem, it sevišķi kritiski svarīgiem izejmateriāliem tīrām tehnoloģijām, digitālām, kosmosa un aizsardzības vajadzībām; tas nozīmē, ka jādažādo gan pirmreizējo, gan otrreizējo izejmateriālu piegādes avoti.

ES rūpniecībai ir vajadzīgi uzņēmumi, kas būtu līderi klimata un resursu ziņā un svarīgākajās industriālajās nozarēs līdz 2030. gadam izstrādātu pirmo komerciālo pielietojumu revolucionārām tehnoloģijām. Prioritāras ir tādas jomas kā tīras ūdeņraža tehnoloģijas, kurināmā elementi un citi alternatīvie kurināmie/degvielas, enerģijas uzglabāšana un oglekļa uztveršana, uzglabāšana un izmantošana. Piemēram, Komisija atbalstīs revolucionāras “tīra tērauda” tehnoloģijas, kas līdz 2030. gadam ļaus izstrādāt bezoglekļa tērauda ieguves procesu un izvērtēs, vai nebūtu iespējams izmantot daļu no līdzekļiem, kas pārņemti no Eiropas Ogļu un tērauda kopienas. Raugoties plašāk, šādus inovatīvus liela mēroga projektus ļaus izvērst ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas Inovāciju fonds.

Ir plašāk jāizmanto jauni modeļi sadarbībai ar rūpniecības nozarēm un jākāpina investīcijas stratēģiski svarīgajās vērtības ķēdēs. Komisija turpinās īstenot Stratēģisko rīcības plānu akumulatoru jomā un atbalstīt Eiropas Akumulatoru aliansi. 2020. gadā tā nāks klajā ar tiesību aktiem, kas garantēs drošu, aprītē sakņotu un ilgtspējīgu akumulatoru vērtības ķēdi visiem akumulatoriem; viens no iniciatīvas mērķiem ir apgādāt aizvien augošo elektrotransportlīdzekļu tirgu. Komisija atbalstīs arī citas iniciatīvas, kas pavērs iespēju izveidot alianses un sakopot resursus lielā mērogā, piemēram, svarīgus projektus visas Eiropas interesēs, kuros mērķtiecīgs, laikā ierobežots valsts atbalsts var palīdzēt iedibināt jaunas inovatīvas vērtības ķēdes.

Svarīgs priekšnoteikums zaļā kursa ilgtspējas mērķu sasniegšanai daudzās dažādās nozarēs ir digitālās tehnoloģijas. Komisija izvērtēs, kā klimata pārmaiņām un vides aizsardzībai veltīto rīcībpolitiku ietekmi paātrināt un maksimizēt ar tādām digitālajām tehnoloģijām kā mākslīgais intelekts, 5G, mākoņdatošana un perifērdatošana un lietu internets. Digitalizācija turklāt paver jaunas iespējas attālināti monitorēt gaisa un ūdens piesārņojumu vai monitorēt un optimizēt enerģijas un dabas resursu izlietojumu. Vienlaikus Eiropai ir vajadzīgs uz ilgtspēju orientēts digitālais sektors. Komisija arī apdomās, ar kādiem pasākumiem uzlabot paša sektora (kā platjoslas tīklu, tā datu centru un IKT ierīču) energoefektivitāti un aprītīgumu. Komisija izvērtēs, vai elektronisko sakaru pakalpojumu ietekmei uz vidi jāklūst caurredzamākai, vai nepieciešami stingrāki jaunu tīklu ieviešanai piemērojami pasākumi un vai būtu lietderīgi atbalstīt atpakaļpieņemšanas shēmas, kas cilvēkus pamudinātu atdot atpakaļ vairs nevajadzīgās ierīces, piemēram, mobilos tālrunus, planšetdatorus un lādētājus.

2.1.4. Būvēt un renovēt energoefektīvi un resursefektīvi

Ēku būvniecībai, ekspluatācijai un renovācijai nepieciešams daudz enerģijas un minerālresursu (piemēram, smilts, grants un cements). Ēkas arī patērē 40 % no kopējās patērētās enerģijas. Patlaban dalībvalstīs ik gadu tiek renovēti 0,4–1,2 % ēku fonda. Lai sasniegtu ES energoefektivitātes un klimata mērķus, šim īpatsvaram būs jāpalielinās vismaz divkārt. Tajā pašā laikā 50 miljoniem patērētāju ir grūti uzturēt mājokļus pietiekami siltus.

Lai risinātu šo divkārtšo problēmu, proti, gādātu par energoefektivitāti un pieejamām cenām, ES un dalībvalstīm būtu **jāiesaistās publisko un privāto ēku “renovācijas vilnī”**. Lai gan renovēto ēku īpatsvara palielināšana nav vienkāršs uzdevums, renovācija samazina rēķinus par patērēto enerģiju un var samazināt enerģētisko nabadzību. Tā var arī stimulēt būvniecības nozari un sniedz iespēju atbalstīt MVU un vietējās darbvietas.

Komisija stingri **īsteno tiesību aktus, kas attiecas uz ēku energoefektivitāti**. Vispirms 2020. gadā tiks novērtētas dalībvalstu nacionālās ilgtermiņa renovācijas stratēģijas¹⁶.

¹⁶ Saskaņā ar Ēku energoefektivitātes direktīvas prasībām.

Komisija arī sāks izskatīt iespēju emisijas no ēkām iekļaut Eiropas emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā kā daļu no plašākiem centieniem nodrošināt, ka dažādu energoresursu relatīvās cenas pareizi atspoguļo energoefektivitāti. Turklāt Komisija pārskatīs Būvizstrādājumu regulu¹⁷. Tai būtu jānodrošina, ka jaunu un renovētu ēku projekti visos posmos atbilst aprites ekonomikas vajadzībām un ļauj uzlabot ēku fonda digitalizāciju un klimatgatavību.

Līdztekus Komisija ierosina 2020. gadā sadarboties ar ieinteresētajām personām, izstrādājot jaunu iniciatīvu par ēku renovāciju. Šī iniciatīva ietvers atklātu platformu, kas nolūkā novērst šķēršļus, kuri traucē renovācijai, apvienos ēku un būvniecības nozares pārstāvjus, arhitektus, būvinženierus un vietējās iestādes. Šī iniciatīva ietvers arī inovatīvas finansēšanas shēmas *InvestEU* satvarā. Tās varētu būt paredzētas dzīvokļu kooperatīviem vai energopakalpojumu uzņēmumiem, kas varētu veikt renovāciju, tostarp slēdzot energoefektivitātes līgumus. Pamatmērķis būtu renovāciju organizēt lielākos blokos, lai varētu izmantot labākus finansēšanas nosacījumus un gūt labumu no apjomradītiem ietaupījumiem. Komisija arī tieksies novērst valstu regulatīvos šķēršļus, kas kavē investīcijas energoefektivitātē īrētās ēkās un daudzīpašnieku ēkās. Īpaša vērība tiks pievērsta sociālo mājokļu renovācijai, lai palīdzētu mājsaimniecībām, kurām ir grūti samaksāt rēķinus par patērēto enerģiju. Uzmanība būtu jāpievērš arī skolu un slimnīcu renovācijai, jo līdzekļus, kas tiks ietaupīti, pateicoties ēku efektivitātei, varēs novirzīt izglītības un sabiedrības veselības aizsardzības vajadzībām.

2.1.5. Paātrināt pāreju uz ilgtspējīgu un viedu mobilitāti

Transports rada ceturtdaļu ES siltumnīcefekta gāzu emisiju, un to apjoms aizvien palielinās. Lai panāktu klimatneitralitāti, līdz 2050. gadam transporta radītās emisijas jāsamazina par 90 %. Gan autotransportam, gan dzelzceļam, aviācijai un ūdensceļu transportam būs jādod ieguldījums emisiju samazināšanā. Ilgtspējīgs transports nozīmē to, ka transporta lietotāju vajadzības tiek liktas pirmajā vietā, piedāvājot tiem izmaksu ziņā pieņemamākas, pieejamākas, veselīgākas un tīrākas pašreizējo mobilitātes paradumu alternatīvas. Komisija 2020. gadā pieņems ilgtspējīgas un viedas mobilitātes stratēģiju, kas risinās šo problēmu un pievērsīsies visiem emisiju avotiem.

Multimodālajam transportam ir vajadzīgs spēcīgs stimuls. Tas uzlabos transporta sistēmas efektivitāti. Prioritāte ir būtisku daļu no 75 % iekšzemes kravu, ko patlaban pārvadā pa autoceļiem, novirzīt uz dzelzceļu un iekšzemes ūdensceļiem. Tam būs vajadzīgi pasākumi dzelzceļa un iekšzemes ūdensceļu pārvaldības uzlabošanai un jaudas palielināšanai, kurus Komisija ierosinās līdz 2021. gadam. Komisija arī apsvērs iespēju atsaukt priekšlikumu par Kombinēto pārvadājumu direktīvas pārskatīšanu¹⁸ un iesniegt jaunu priekšlikumu, kas šo direktīvu padarītu par efektīvu instrumentu, ar ko atbalsta multimodālos kravu pārvadājumus, kuros tiek izmantots dzelzceļa un ūdensceļu transports, tostarp tuvsatiksmes kuģošana. Aviācijas jomā būs jāatsāk centieni pieņemt Komisijas priekšlikumu par patiesi vienotu Eiropas gaisa telpu, jo tas palīdzēs ievērojami samazināt aviācijas radītās emisijas.

Arvien lielāka nozīme būs **automatizētai un satīklotai multimodālai mobilitātei**, kā arī viedām satiksmes vadības sistēmām, ko nodrošina digitalizācija. ES transporta sistēma un infrastruktūra tiks sagatavota jauniem ilgtspējīgas mobilitātes pakalpojumiem, kas var

¹⁷ Regula (ES) Nr. 305/2011, ar ko nosaka saskaņotus būvizstrādājumu tirdzniecības nosacījumus un atceļ Padomes Direktīvu 89/106/EEK.

¹⁸ Priekšlikums direktīvai, ar ko groza Direktīvu 92/106/EEK par kopīgu noteikumu ieviešanu dažiem kombinētā kravas transporta veidiem starp dalībvalstīm, COM(2017) 648.

samazināt sastrēgumus un piesārņojumu, jo īpaši pilsētu teritorijās. Komisija, izmantojot savus finansēšanas instrumentus, piemēram, Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu, palīdzēs izstrādāt viedsistēmas satiksmes vadībai un risinājumus, kas ļaus nodrošināt mobilitāti kā pakalpojumu.

Transporta izmaksām būtu jāatspoguļo tā ietekme uz vidi un veselību. Būtu jāizbeidz subsidēt fosilās degvielas, un Komisija Enerģijas nodokļu direktīvas pārskatīšanas gaitā rūpīgi izskatīs pašreizējos nodokļu atbrīvojumus, kas cita starpā attiecas arī uz aviācijas un jūras transporta degvielām, un vislabākos veidus jebkādu nepilnību novēršanai. Komisija arī ierosinās Eiropas emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu attiecināt uz jūrniecības nozari un samazināt ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas bezmaksas kvotas, ko piešķir aviosabiedrībām. To saskaņos ar rīcību pasaules līmenī, jo īpaši Starptautiskajā Civilās aviācijas organizācijā un Starptautiskajā Jūrniecības organizācijā. Komisija arī no jauna pārdomās rīcībpolitiku, kas ļautu ES efektīvi noteikt maksas par autoceļu izmantošanu. Tā aicina Eiropas Parlamentu un Padomi neatteikties no vērienīgajām iecerēm, kas ietvertas Komisijas sākotnējā priekšlikumā “Eirovinjetes” direktīvai¹⁹, un ir gatava vajadzības gadījumā to atsaukt un ierosināt alternatīvus pasākumus.

Līdztekus ES būtu **jāpaātrina ilgtspējīgu alternatīvo degvielu ražošana un ieviešana.** Līdz 2025. gadam būs vajadzīgs aptuveni 1 miljons publiski pieejamu uzlādes un degvielas uzpildes staciju, kas apkalpos 13 miljonus bezemisiju un mazemisiju transportlīdzekļu, kuri gaidāmi uz Eiropas autoceļiem. Komisija atbalstīs publiski pieejamu uzlādes un degvielas uzpildes punktu izveidi vietās, kur vērojama to pastāvīga nepietiekamība, jo īpaši tālbraucienā vajadzībām un mazāk apdzīvotos apgabalos, un pēc iespējas ātrāk izsludinās jaunu finansējuma pieprasījumu šā procesa atbalstam. Šie pasākumi papildinās valstu līmenī veiktos pasākumus. Komisija apsvērs likumdošanas iespējas, kas veicinās ilgtspējīgu alternatīvo degvielu ražošanu un ieviešanu dažādu transporta veidu vajadzībām. Lai paātrinātu bezemisiju un mazemisiju transportlīdzekļu un kuģu ieviešanu, Komisija arī pārskatīs Alternatīvo degvielu infrastruktūras direktīvu²⁰ un TEN-T regulu.

Būtu krasi jāsamazina transporta radītais piesārņojums, jo īpaši pilsētās. Pasākumu kopumam būtu jārisina tādi jautājumi kā emisijas, sastrēgumi pilsētās un sabiedriskā transporta piedāvājuma uzlabošana. Komisija ierosinās stingrākus gaisu piesārņojošo vielu emisiju standartus ar iekšdedzes dzinēju darbināmiem transportlīdzekļiem. Lai no 2025. gada nodrošinātu skaidru virzību uz bezemisiju mobilitāti, Komisija arī ierosinās līdz 2021. gada jūnijam pārskatīt tiesību aktus par CO₂ emisiju standartiem vieglajiem automobiļiem un furgoniem. Vienlaikus tā apsvērs iespēju papildus pašreizējiem un gaidāmajiem CO₂ emisiju standartiem, kas noteikti transportlīdzekļiem, autotransportam piemērot Eiropas emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu. Tā veiks pasākumus, kas attiecas uz jūras transportu, tostarp reglamentēs to kuģu piekļuvi ES ostām, kuri rada vislielāko piesārņojumu, un ostā piestājušajiem kuģiem uzliks par pienākumu izmantot krasta elektroenerģiju. Būtu arī jāuzlabo gaisa kvalitāte lidostu tuvumā, tādā nolūkā pievēršoties jautājumam par piesārņojošo vielu emisijām no lidmašīnām un lidostu darbības rezultātā.

¹⁹ Priekšlikums direktīvai, ar ko groza Direktīvu 1999/62/EK par dažu infrastruktūru lietošanas maksas noteikšanu smagajiem kravas transportlīdzekļiem, COM (2017) 275.

²⁰ Direktīva 2014/94/ES par alternatīvo degvielu infrastruktūras ieviešanu.

2.1.6. *“No lauka līdz galdam”*: izveidot taisnīgu, veselīgu un vidi saudzējošu pārtikas sistēmu

Eiropas pārtika ir izslavēta kā droša, uzturvielām bagāta un kvalitatīva. Nu tai jākļūst par **ilgtspējas standartu arī pasaules mērogā.** Lai gan pāreja uz ilgtspējīgākām sistēmām ir sākusies, sarūpēt pārtiku pasaules iedzīvotājiem, kuru skaits strauji aug, ar pašreizējiem ražošanas modeļiem būs problemātiski. Pārtikas ražošana vēl arvien rada gaisa, ūdens un augsnes piesārņojumu, veicina bioloģiskās daudzveidības zudumu un klimata pārmaiņas un pārmērīgi patērē dabas resursus, kamēr liels daudzums pārtikas tiek izšķērdēts. Tajā pašā laikā nekvalitatīvs uzturs veicina aptaukošanos un tādas slimības kā vēzis.

Visiem pārtikas vērtības ķēdē iesaistītajiem paveras jaunas iespējas. Jaunas tehnoloģijas un zinātniskie atklājumi sasaistē ar labāku sabiedrības informētību un lielāku pieprasījumu pēc ilgtspējīgas pārtikas nāks par labu visām ieinteresētajām personām. 2020. gada pavasarī Komisija iepazīstinās ar stratēģiju “No lauka līdz galdam” un ar ieinteresētajām personām uzsāks plašas diskusijas, kas aptvers visus pārtikas aprites posmus un iezīmēs ceļu uz ilgtspējīgākas pārtikas rīcībpolitikas izstrādi.

Pārejas pārvaldīšanā svarīga loma ir Eiropas lauksaimniekiem un zvejniekiem. Stratēģija “No lauka līdz galdam” stiprinās viņu centienus cīnīties pret klimata pārmaiņām, aizsargāt vidi un saglabāt bioloģisko daudzveidību. Kopējā lauksaimniecības politika un kopējā zivsaimniecības politika arī turpmāk būs svarīgi instrumenti, kas šos centienus atbalstīs un vienlaikus nodrošinās pienācīgu iztiku lauksaimniekiem, zvejniekiem un viņu ģimenēm. Komisijas priekšlikumos par kopējo lauksaimniecības politiku 2021.–2027. gadam ierosināts vismaz 40 % no kopējās lauksaimniecības politikas vispārējā budžeta un vismaz 30 % no Jūrlietu un zivsaimniecības fonda līdzekļiem novirzīt par labu klimatrīcībai.

Komisija sadarbosies ar Eiropas Parlamentu un Padomi, **lai priekšlikumos panāktu vismaz šādu vērienu.** Tā kā pārskatītās kopējās lauksaimniecības politikas īstenošana, visticamāk, aizkavēsies līdz 2022. gada sākumam, Komisija sadarbībā ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām gādās par to, lai nacionālajos lauksaimniecības stratēģiskajos plānos zaļā kursa un stratēģijas “No lauka līdz galdam” vērienīgās ieceres pilnībā atspoguļotos jau no pašiem pirmsākumiem. Komisija parūpēsies, lai šo stratēģisko plānu novērtēšanā tiktu izmantoti stingri klimatiskie un vidiskie kritēriji. Šo plānu īstenošanai būtu jāiedibina ilgtspējīgas prakses, tādas kā precīzā lauksaimniecība, bioloģiskā lauksaimniecība, agroekoloģija, agromežsaimniecība, un jāpanāk stingrāki dzīvnieku labturības standarti. No atbilstības pārorientējoties uz sniegumu, ar tādiem pasākumiem kā ekoshēmas lauksaimnieki būtu jāatalgo par labāku vidisko un klimatisko sniegumu, kas ietver oglekļa pārvaldību un uzglabāšanu augsnē un barības vielu labāku pārvaldību, kuras mērķis ir uzlabot ūdens kvalitāti un samazināt emisijas. Komisija kopā ar dalībvalstīm strādās pie tā, lai atraisītu ilgtspējīgu jūras produktu kā mazoglekļa pārtikas avota potenciālu.

Stratēģiskajos plānos būs jāatspoguļo vērienīgāki centieni būtiski samazināt ķīmisko pesticīdu izmantošanu un radīto risku, kā arī mēslošanas līdzekļu un antibiotiku izmantošanu. Komisija, pamatojoties uz dialogu ar ieinteresētajām personām, apzinās pasākumus, to vidū likumdošanas iniciatīvas, kas vajadzīgas, lai šos samazinājumus realizētu. Eiropā būs arī jāpalielina bioloģiskajai lauksaimniecībai atvēlētā platība. ES jārod novatoriski veidi, kā aizsargāt ražu pret kaitīgajiem organismiem un slimībām, un jāizvērtē jaunu inovatīvu paņēmienu potenciālais devums pārtikas sistēmas ilgtspējas uzlabošanā, vienlaikus rūpējoties par šādu paņēmienu drošumu.

Stratēģija “No lauka līdz galdam” palīdzēs arī virzīties uz aprites ekonomiku. Tās mērķis būs, rīkojoties transporta, uzglabāšanas, iepakojšanas un pārtikas izšķērdējuma jautājumos, samazināt pārtikas pārstrādes un mazumtirdzniecības ietekmi uz vidi. Tas ietvers darbības, kuru nolūks būs apkarot pārtikas krāpniecību, arī stiprināt izpildes panākšanas un izmeklēšanas spējas ES līmenī, un uzsākt procesu, kura gaitā tiks identificēti jauni inovatīvi pārtikas un barības produkti, piemēram, jūras produkti uz aļģu bāzes.

Visbeidzot, stratēģija “No lauka līdz galdam” tieksies **stimulēt ilgtspējīgu pārtikas patēriņu un atbalstīt visiem pieejamu veselīgu pārtiku par pieņemamu cenu.** Importēta pārtika, kas neatbilst attiecīgajiem ES vides standartiem, ES tirgos nenonāk. Komisija ierosinās pasākumus, kas palīdzēs patērētājiem izvēlēties veselīgu un ilgtspējīgu uzturu un mazināt pārtikas šķērdēšanu. Komisija pētīs jaunus veidus, kā patērētājus labāk informēt par pārtikas izcelsmi, tās uzturvērtību un vidisko pēdu, izmantojot arī digitālus līdzekļus. Stratēģija “No lauka līdz galdam” papildus ietvers priekšlikumus, kā nostiprināt lauksaimnieku pozīciju vērtības ķēdē.

2.1.7. Saglabāt un atjaunot ekosistēmas un bioloģisko daudzveidību

Ekosistēmas nodrošina tādus svarīgus pakalpojumus kā pārtika, tīrs ūdens, tīrs gaiss un patvērums. Tās mazina dabas katastrofu, kaitīgo organismu un slimību ietekmi un palīdz regulēt klimatu. Tomēr dažus no vissvarīgākajiem 2020. gada vides mērķiem, piemēram, Aichi mērķus, kas izvirzīti saskaņā ar Konvenciju par bioloģisko daudzveidību, ES nesasniedz. ES un tās partneriem visā pasaulē ir jāaptur bioloģiskās daudzveidības zudums. 2019. gada globālā novērtējuma ziņojumā²¹, ko sagatavojusi Starpvaldību zinātnes un politikas platforma bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu jomā, norādīts uz bioloģiskās daudzveidības mazināšanos, ko visā pasaulē izraisījušas pirmām kārtām izmaiņas zemes un jūras izmantojumā, tieša dabas resursu ekspluatēšana un klimata pārmaiņas, kuras minētas kā trešais svarīgākais bioloģiskās daudzveidības zuduma cēlonis.

Konvencijas par bioloģisko daudzveidību Pušu konference, kas 2020. gada oktobrī noritēs Kuņminā (Ķīna), pasaulei būs lieliska izdevība pieņemt pamatīgu globālo regulējumu bioloģiskās daudzveidības zuduma apturēšanai. Lai nodrošinātu, ka savu ieguldījumu dod arī Eiropas Savienība, Komisija līdz **2020. gada martam** nāks klajā ar **bioloģiskās daudzveidības stratēģiju**, kurai 2021. gadā sekos konkrēta rīcība. Stratēģijā tiks izklāstīta Pušu konferences ieņemamā ES nostāja, kas ietvers globālus biodaudzveidības aizsardzības mērķrādītājus, kā arī saistības novērst galvenos bioloģiskās daudzveidības zuduma cēloņus ES, un tos papildinās izmērāmi mērķi, kas vērsti uz galvenajiem bioloģiskās daudzveidības zuduma cēloņiem.

Bioloģiskās daudzveidības stratēģijā būs minēti konkrēti pasākumi, kas veicami šo mērķu sasniegšanai. To vidū varētu būt kvantitatīvi izteikti mērķi, piemēram, izvēršot *Natura 2000* tīklu, palielināt bioloģiski daudzveidīgo sauszemes un jūras aizsargājamo teritoriju platību. Dalībvalstīm būtu jāpastiprina arī pārrobežu sadarbība ar mērķi sekmīgāk aizsargāt un atjaunot *Natura 2000* tīkla aptvertās teritorijas. Komisija noteiks, kādi pasākumi, to vidū tiesību akti, varētu palīdzēt dalībvalstīm uzlabot un atjaunot bojātās ekosistēmas, tai skaitā ar oglekli bagātas ekosistēmas, lai tās atkal būtu labā ekoloģiskā stāvoklī. Bioloģiskās daudzveidības stratēģijā tiks iekļauti arī priekšlikumi, kā zaļināt Eiropas pilsētas un palielināt bioloģisko daudzveidību urbānajā vidē. Komisija

²¹ <https://ipbes.net/news/ipbes-global-assessment-preview>.

apsvērs iespēju izstrādāt dabas atjaunošanas plānu un pētīs, kā nodrošināt finansējumu, lai palīdzētu dalībvalstīm šo mērķi sasniegt.

Eiropas dabas kapitāla saglabāšanā un atjaunošanā sava artava jādod visām ES rīcībpolitikām²². 2.1.6. iedaļā ieskicētā stratēģija “No lauka līdz galdam” pievērsīsies pesticīdu un mēslošanas līdzekļu izmantošanai lauksaimniecībā. Kopējās zivsaimniecības politikas satvarā nemitēsies pūliņi mazināt kaitīgo ietekmi, kādu uz ekosistēmām, īpaši jutīgos apgabalos, var atstāt zveja. Komisija iestāsies arī par labāk savienotām un prasmīgi pārvaldītām aizsargājamajām jūras teritorijām.

Klimata pārmaiņu rezultātā meža ekosistēmu noslodze arvien pieaug. Lai ES sasniegtu klimatneitralitāti un veselīgu vidi, **Eiropas Savienībā ir jāpalielina mežiem klātā platība un jāuzlabo meža kvalitāte.** Ilgtspējīga pirmreizēja un atkārtota apmežošana un degradētu mežu atjaunošana var palielināt CO₂ absorbciju, vienlaikus uzlabojot mežu noturību un sekmējot aprites bioekonomiku. Pamatojoties uz 2030. gada bioloģiskās daudzveidības stratēģiju, Komisija sagatavos jaunu ES meža stratēģiju, kas aptvers pilnu meža ciklu un popularizēs daudzos mežu sniegtos pakalpojumus.

Jaunās ES meža stratēģijas galvenie mērķi būs Eiropā gādāt par sekmīgu apmežošānu un meža saglabāšanu un atjaunošanu, lai tādā veidā palīdzētu palielināt CO₂ absorbciju, samazinātu meža ugunsgrēku biežumu un apmēru un veicinātu bioekonomiku, pilnībā ievērojot ekoloģiskos principus, kas nāk par labu bioloģiskajai daudzveidībai. Kopējās lauksaimniecības politikas satvarā izstrādātajiem nacionālajiem stratēģiskajiem plāniem būtu meža apsaimniekotāji jāstimulē mežus saglabāt, audzēt un apsaimniekot ilgtspējīgi. Pamatojoties uz paziņojumu “Pastiprināt ES rīcību pasaules mežu aizsardzībai un atjaunošanai”²³, Komisija veiks gan regulatīvus, gan citādas pasākumus, kuru nolūks ir popularizēt importētus produktus un vērtības ķēdes, kas nav saistītas ar atmežošānu un meža degradāciju.

Centienos mazināt daudzās pretenzijas uz ES sauszemes resursiem un cīnīties pret klimata pārmaiņām **nozīmīga vieta ierādāma ilgtspējīgai “zilajai ekonomikai”.** Okeānu nozīme klimata pārmaiņu mazināšanā un klimatadaptācijā tiek atzīta arvien plašāk. Nozare var dot savu artavu, uzlabojot ūdeņu un jūras resursu izmantošanu un, piemēram, sekmējot tādu jaunu olbaltumvielu avotu ieguvu un izmantošanu, kas spēj mazināt lauksaimniecības zemes noslodzi. Kopumā ņemot, lai uz klimata pārmaiņu problēmām rastu ilgtspējīgas atbildes, lielāka uzmanība jāpievērš dabā balstītiem risinājumiem, pie kuriem pieder veselīgas un izturētspējīgas jūras un okeāni. Komisija analizēs secinājumus, kas izdarīti Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes īpašajā ziņojumā par okeāniem²⁴, un ierosinās pasākumus jūrlietu jomā. Tie ietvers to, kā ilgtspējīgāk pārvaldīt jūras telpu, lai palīdzētu apgūt atjaunojamo atkrastes energoresursu augošo potenciālu. Turklāt Komisija īstenos pilnīgas neiecietības pieeju pret nelegālu, neregistrētu un neregulētu zveju. Apvienoto Nāciju Organizācijas 2020. gada konference par okeāniem, kas norisināsies Portugālē, ES būs laba izdevība uzsvērt, cik svarīga ir rīcība okeāna jautājumos.

²² ES vadlīnijas SWD(2019) 305 final “ES vadlīnijas par ekosistēmu un to pakalpojumu integrēšanu lēmumu pieņemšanā”.

²³ COM(2019) 352 final.

²⁴ *Special Report on the Ocean and Cryosphere in a Changing Climate.*

2.1.8. Tiekties uz nulles piesārņojumu ar mērķi panākt no toksikantiem brīvu vidi

Radīt no toksikantiem brīvu vidi nozīmē aktīvāk rīkoties, lai nepieļautu piesārņojuma rašanos, kā arī lai satīrītu piesārņojumu un kompensētu kaitējumu. Lai aizsargātu Eiropas iedzīvotājus un ekosistēmas, ES ir jāuzlabo veids, kā tiek monitorēts, ziņots, novērsts un kompensēts gaisa, ūdens, augsnes un patēriņa preču piesārņojums. Lai to panāktu, ES un dalībvalstīm būs sistemātiskāk jāpievēršas visām rīcībpolitikām un noteikumiem. **Lai risinātu šīs savstarpēji saistītās problēmas, Komisija 2021. gadā pieņems gaisa, ūdens un augsnes nulles piesārņojuma rīcības plānu.**

Jāatjauno pazemes un virszemes ūdeņu dabiskās funkcijas. Tas ir būtiski, lai saglabātu un atjaunotu ezeru, upju, mitrāju un estuāru bioloģisko daudzveidību un novērstu un ierobežotu plūdu postījumus. Stratēģijas “No lauka līdz galdam” īstenošana samazinās pārmērīga barības vielu daudzuma radīto piesārņojumu. Turklāt Komisija ierosinās pasākumus, kas vajadzīgi, lai novērstu piesārņojumu, ko rada notece no urbānām teritorijām un jauni vai īpaši kaitīgi piesārņojuma avoti, tādi kā mikroplastmasa un ķīmikālijas, arī farmaceitiskie līdzekļi. Risinājumu gaida arī jautājums par dažādu piesārņotāju kombinēto ietekmi.

Komisija izmantos pieredzi, kas gūta, izvērtējot pašreizējos tiesību aktus par gaisa kvalitāti²⁵. Lai palīdzētu vietējām pašvaldībām panākt tīrāku gaisu, Komisija ierosinās arī stingrākus noteikumus par monitoringu²⁶, modelēšanu un gaisa kvalitātes plāniem. Proti, Komisija ierosinās pārskatīt gaisa kvalitātes standartus, lai tos ciešāk pieskaņotu Pasaules Veselības organizācijas ieteikumiem.

Komisija pārskatīs ES pasākumus, kuru mērķis ir novērst piesārņojumu no lielām rūpnieciskajām iekārtām. Tā izskatīs tiesību aktu nozarisko tvērumu un iespējas tos pilnībā saskaņot ar klimata, enerģētikas un aprites ekonomikas rīcībpolitikām. Turklāt Komisija sadarbībā ar dalībvalstīm meklēs iespēju uzlabot rūpniecisko avāriju prevenciju.

Komisijas atbilde uz jautājumu, kā nodrošināt no toksikantiem brīvu vidi, būs ilgtspēju sekmējoša ķīmikāliju stratēģija. Tā gan palīdzēs iedzīvotājus un vidi labāk aizsargāt pret bīstamām ķīmikālijām, gan rosinās inovāciju, kuras mērķis ir izstrādāt drošas un ilgtspējīgas alternatīvas. Visām pusēm, to vidū rūpniecības nozarei, jāsadarbojas, lai labāka veselības un vides aizsardzība būtu savietojama ar lielāku konkurētspēju pasaulē. To var panākt, vienkāršojot un pastiprinot tiesisko regulējumu. Komisija izvērtēs, kā optimālāk izmantot ES aģentūras un zinātniskās struktūras, lai virzītos uz procesu “viena viela — viens novērtējums” un nodrošinātu lielāku caurredzamību gadījumos, kad tiek prioritizēti ķīmikālijām veltīti pasākumi. Līdztekus tiesiskajā regulējumā būs ātri jāatspoguļo zinātniskie pierādījumi par risku, ko rada endokrīnie disruptori, bīstamas ķīmikālijas produktos, tai skaitā importētos, dažādu ķīmikāliju un ļoti noturīgu ķīmikāliju kombinētā ietekme.

²⁵ Gaisa kvalitātes direktīvu atbilstības pārbaude SWD(2019) 427.

²⁶ Arī izmantojot jaunas monitoringa iespējas, ko paver digitalizācija.

2.2. Ilgtspēju integrēt visās ES rīcībpolitikās

2.2.1. Tiekties uz zaļo finansējumu un investīcijām un gādāt par taisnīgu pārkārtošanos

Lai realizētu Eiropas zaļā kursa vērienīgās ieceres, vajadzīgas lielas investīcijas. Komisija ir aplēsusī, ka patlaban 2030. gadam nosprausto klimata un enerģētikas mērķrādītāju sasniegšanai ik gadu būs vajadzīgas papildu investīcijas 260 miljardu EUR apmērā²⁷, kas ir aptuveni 1,5 % no 2018. gada IKP²⁸. Šīs investīciju plūsma laika gaitā būs jāuztur. Vajadzīgā investīciju apmēra dēļ nāksies mobilizēt gan publiskā, gan privātā sektora līdzekļus.

Lai palīdzētu apmierināt vajadzības pēc papildu finansējuma, **Komisija ierosinās Ilgtspējīgas Eiropas investīciju plānu.** Tas ietvers īpašu finansējumu ilgtspējīgu investīciju atbalstam un priekšlikumus par pilnveidotu regulējumu, kas veicina zaļās investīcijas. Tajā pašā laikā svarīgi būs sagatavot ilgtspējīgu projektu plūsmu. Tehniskā palīdzība un konsultāciju pakalpojumi palīdzēs projektu virzītājiem identificēt un sagatavot projektus un piekļūt finansējuma avotiem.

Liela nozīme būs ES budžetam. Komisija ir ierosinājusi 25 % mērķrādītāju klimata aspekta integrēšanai visās ES programmās. Turklāt ES budžetā tiks rasta iespēja uz klimata mērķiem virzīties arī ieņēmumu pusē. Komisija ir ierosinājusi jaunas ieņēmumu plūsmas ("pašu resursi"), un viena no tām ir balstīta uz neregistrētu izlietojamo plastmasas iepakojumu. Otru ieņēmumu plūsmu varētu veidot, ES budžetam piešķirot 20 % no ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas izsolēs gūtajiem ieņēmumiem.

Cīņai pret klimata pārmaiņām tiks novirzīti vismaz 30 % no fonda InvestEU līdzekļiem. Turklāt tiks veikta projektu drošināšana ilgspējas aspektā, kuras uzdevums būs pārliecināties par to devumu klimatisko, vidisko un sociālo mērķu sasniegšanā. InvestEU papildus sagādā dalībvalstīm izdevību izmantot ES budžeta garantiju, piemēram, lai to teritorijā un reģionos sasniegtu ar klimatu saistītus kohēzijas politikas mērķus. Vienlaikus InvestEU stiprina sadarbību ar valsts attīstību veicinošām bankām un iestādēm, kuras var sekmēt to darbību vispārēju zaļināšanu, lai tādā veidā palīdzētu sasniegt ES rīcībpolitikas mērķus. Turklāt, pārskatīdama ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu, Komisija analizēs, kāda nozīme ir Inovāciju fondam un Modernizācijas fondam, kuri netiek finansēti no ES ilgtermiņa budžeta. Iecerēts stiprināt to nozīmi un ietekmi inovatīvu un klimatneitrālu risinājumu ieviešanā visā ES. ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas pārskatīšanas gaitā tiks apsvērta arī iespēja papildu ieņēmumus no kvotām piešķirt ES budžetam, lai papildinātu taisnīgas pārkārtošanās finansējumu.

Komisija sadarbosies arī ar Eiropas Investīciju bankas (EIB) grupu, valsts attīstību veicinošām bankām un iestādēm, kā arī ar citām starptautiskām finanšu iestādēm. EIB izvirzījusi mērķi līdz 2025. gadam savu klimata mērķrādītāju divkāršot, proti, palielināt no 25 % līdz 50 %, un tādējādi kļūt par Eiropas klimata banku.

²⁷ Paziņojums "Vienoti virzībā uz enerģētikas savienības un klimata pasākumu realizēšanu: liekot pamatus sekmīgai pārejai uz tīru enerģiju" COM(2019) 285.

²⁸ Šīs aplēses ir piesardzīgas, jo tajās nav ņemtas vērā, piemēram, investīcijas, kas vajadzīgas klimatadaptācijai vai citiem vides problēmjautājumiem, tādiem kā bioloģiskā daudzveidība. Tās neietver arī publiskās investīcijas, kas būs vajadzīgas, lai segtu pārkārtošanās sociālās izmaksas un bezdarbības radītās izmaksas.

Ilgospējīgas Eiropas investīciju plāna satvarā Komisija ierosinās Taisnīgas pārkārtošanās mehānismu, kurš ietvers Taisnīgas pārkārtošanās fondu un kura uzdevums būs gādāt, lai neviens netiktu atstāts novārtā. Pārkārtošanās var sekmēties tikai tad, ja tā noris taisnīgā un iekļaujošā veidā. Visvairāk pakļauti klimata pārmaiņu un vides degradācijas kaitīgajai ietekmei ir tieši visneaizsargātākie iedzīvotāji. Tajā pašā laikā pārkārtošanās pārvaldība novedīs pie būtiskām strukturālām izmaiņām uzņēmējdarbības modeļos, prasmju pieprasījumā un relatīvajās cenās. Iedzīvotājus tas skars dažādi — atkarībā no viņu sociālajiem un ģeogrāfiskajiem apstākļiem. Ne visām dalībvalstīm, reģioniem un pilsētām ir tas pats pārkārtošanās sākumpunkts vai tāda pati reaģētspēja. Šo problēmu risināšanai ir vajadzīga stingra rīcībpolitiska rīcība visos līmeņos.

Taisnīgas pārkārtošanās mehānisms orientēsies uz reģioniem un nozarēm, kurus pārkārtošanās skar vissmagāk, jo tie ir atkarīgi no fosilā kurināmā vai oglekļietilpīgiem procesiem. Mehānisms vajadzīgo privāto un publisko resursu piesaistei izmantos ES budžeta, kā arī EIB grupas finansējuma avotus. Atbalsts būs saistīts ar priekšnoteikumu veicināt pāreju uz mazoglekļa un klimatnoturīgām darbībām. Nodrošinot piekļuvi pārkvalificēšanās programmām, darbvietām jaunās tautsaimniecības nozarēs vai energoefektīviem mājokļiem, mehānisms tieksies aizsargāt iedzīvotājus un darba ņēmējus, kurus pāreja skars vissmagāk. Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm un reģioniem, lai palīdzētu tiem ieviest teritoriālus pārkārtošanās plānus.

Mehānisms papildinās būtisko ieguldījumu, ko ES budžets nodrošina, izmantojot visas programmas, kas tieši attiecas uz pārkārtošanos, kā arī citus fondus, tādus kā Eiropas Reģionālās attīstības fonds un Eiropas Sociālais fonds Plus.

Lai nodrošinātu pārejai vajadzīgo ilgtermiņa finansējumu, Komisija kopā ar attiecīgajiem partneriem Ilgtspējīgas Eiropas investīciju plāna satvarā turpinās meklēt papildu avotus, ko varētu mobilizēt, un inovatīvus veidus, kā to izdarīt.

Vajadzība pēc sociāli taisnīgas pārkārtošanās jāatspoguļo arī ES un valstu rīcībpolitikās. Tas ietver investīcijas, kuru mērķis ir, piemēram, ar sabiedriskā transporta pakalpojumiem vai pasākumiem, kas veicami, lai cīnītos pret enerģētisko nabadzību un veicinātu pārkvalificēšanos, nodrošinātu izmaksu ziņā pieņemamus risinājumus tiem, ko ietekmē oglekļa cenas noteikšanas rīcībpolitikas. Kā rāda diskusijas par dažādu transporta veidu aplikšanu ar nodokļiem, klimata un vides rīcībpolitiku saskaņotība un holistiska pieeja nereti ir priekšnoteikums, kam jābūt izpildītam, lai minētās rīcībpolitikas tiktu uzskatītas par taisnīgām. Aktīvs sociālais dialogs ar uzņēmumiem un to darbiniekiem palīdz pārmaiņas prognozēt un sekmīgi pārvaldīt. Eiropas pusgada makroekonomiskās koordinācijas process atbalstīs valstu rīcībpolitikas šajos jautājumos.

Izšķiroša nozīme zaļās pārkārtošanās finansēšanā būs privātajam sektoram. Lai finanšu un kapitāla plūsmas novirzītu zaļajām investīcijām un novērstu balasta aktīvu veidošanos, jārada ilgtermiņa stimuli. 2020. gada trešajā ceturksnī Komisija nāks klajā ar atjauninātu ilgtspējīga finansējuma stratēģiju, kurā galvenā uzmanība būs pievērsta vairākiem pasākumiem.

Pirmkārt, stratēģija stiprinās pamatus ilgtspējīgām investīcijām. Eiropas Parlamentam un Padomei šajā nolūkā būs jāpieņem taksonomija, kas izmantojama vidiski ilgtspējīgu darbību klasificēšanai. Ilgtspēja būtu vēl pamatīgāk jāieistrādā korporatīvās pārvaldības regulējumā, jo daudzi uzņēmumi joprojām pārlietu koncentrējas uz īstermiņa finansiālo sniegumu, mazāk pievēršoties ilgtermiņa attīstības un ilgtspējas aspektiem. Tajā pašā laikā uzņēmumiem un finanšu iestādēm būs jāatklāj vairāk klimata un vides datu, lai investori būtu pilnībā informēti par savu investīciju

ilgtspēju. Šajā nolūkā Komisija pārskatīs Nefinanšu informācijas atklāšanas direktīvu. Lai nodrošinātu vidisko risku un to mazināšanas iespēju pienācīgu pārvaldību un samazinātu saistītās darījumu izmaksas, Komisija atbalstīs arī uzņēmumu un citu ieinteresēto personu centienus izstrādāt standartizētas dabas kapitāla uzskaites prakses ES un starptautiskā mērogā.

Otrkārt, investoriem un uzņēmumiem pavērsies lielākas iespējas, jo tie varēs vieglāk identificēt ilgtspējīgas investīcijas un pārliecināties, vai tām var uzticēties. To varētu panākt, ieviešot skaidru marķējumu privāto ieguldījumu produktiem un izstrādājot ES zaļo obligāciju standartu, kas veicinātu ilgtspējīgas investīcijas visērtākajā veidā.

Treškārt, klimatiskie un vidiskie riski tiks pārvaldīti un integrēti finanšu sistēmā. Tas nozīmē, ka šādi riski tiks ciešāk integrēti ES prudenciālās uzraudzības satvarā un tiks novērtēta esošo kapitāla prasību piemērotība zaļajiem aktīviem. Turklāt Komisija noskaidros, kā mūsu finansiālā sistēma var palīdzēt palielināt noturību pret klimatiskiem un vidiskiem riskiem; it īpaši tas attiecas uz fiziskajiem riskiem un kaitējumu, ko izraisa dabas katastrofas.

2.2.2. Zaļināt valsts budžetu un raidīt pareizos cenu signālus

Pārkārtošanās procesā būtiska nozīme ir valstu budžetam. Ja zaļās budžeta plānošanas instrumenti tiks izmantoti prasmīgāk, publiskās investīcijas, patēriņu un nodokļus varēs sekmīgāk novirzīt zaļajām prioritātēm un atteikties no kaitīgām subsīdijām. Komisija kopā ar dalībvalstīm izskatīs zaļās budžeta plānošanas prakses un izstrādās to etalonus. Tas ļaus vieglāk novērtēt, kādā mērā gada budžetos un vidēja termiņa fiskālajos plānos tiek ņemti vērā vides apsvērumi un riski, un mācīties no paraugprakses. Eiropas ekonomikas pārvaldības regulējuma izskatīšana aptvers arī zaļo publisko investīciju jautājumu publisko finanšu kvalitātes kontekstā. Secinājumi tiks ņemti vērā diskusijās par to, kā uzlabot ES fiskālo pārvaldību. Diskusiju rezultāts kalpos par pamatu iespējamai turpmākai rīcībai un palīdzēs izšķirties par to, kā ES fiskālos noteikumus piemērot zaļajām investīcijām, vienlaikus saglabājot aizsargpasākumus pret riskiem, kas apdraud parāda atmaksājamību.

Rūpīgi izstrādātas nodokļu reformas var veicināt ekonomisko izaugsmi un noturību pret klimatiskiem satricinājumiem un palīdzēt veidot taisnīgāku sabiedrību un taisnīgu pārkārtošanos. Tās darbojas tieši, raidot pareizos cenu signālus un nodrošinot pareizos stimulus, kas mudina ražotājus, lietotājus un patērētājus rīkoties ilgtspējīgi. Nacionālā līmenī Eiropas zaļais kurss radīs piemērotu vidi plašām nodokļu reformām, kas atceļ subsīdijas fosilajam kurināmajam, nodokļu slogu pārvirzīs no darbaspēka uz piesārņotājiem un ņems vērā sociālos apsvērumus. Ir jāgādā, lai patlaban Padomē izskatītais Komisijas priekšlikums par pievienotās vērtības nodokļa (PVN) likmēm tiktu pieņemts raitā tempā, kas dotu dalībvalstīm iespēju PVN likmes orientēt tā, lai tās atspoguļotu vērienīgākus vidiskos mērķus, piemēram, atbalstu bioloģiskajiem augļiem un dārzeņiem.

Patlaban tiek izvērtētas attiecīgās valsts atbalsta pamatnostādnes, to vidū pamatnostādnes par valsts atbalstu vides aizsardzībai un enerģētikai. Tās plānots pārskatīt līdz 2021. gadam, lai atspoguļotu Eiropas zaļā kursa rīcībpolitiskos mērķus un tādā veidā atbalstītu izmaksalietderīgu pāreju uz klimatneitralitāti līdz 2050. gadam, un, nodrošinādamas vienlīdzīgus konkurences apstākļus iekšējā tirgū, tās veicinās

pakāpenisku atteikšanos no fosilajiem kurināmajiem, it īpaši vispiesārņojošākajiem. Šī pārskatīšana arī dos izdevību novērst šķēršļus tīro produktu ienākšanai tirgū.

2.2.3. Mobilizēt pētniecību un sekmēt inovāciju

Eiropas zaļā kursa mērķu īstenošanā izšķirīga nozīme ir jaunām tehnoloģijām, ilgtspējīgiem risinājumiem un revolucionārai inovācijai. Lai nezaudētu savas konkurences priekšrocības tīro tehnoloģiju jomā, ES ir plaši jāizvērs jaunū tehnoloģiju ieviešana un demonstrējumi visās nozarēs un vienotajā tirgū, lai tādējādi veidotu jaunas inovatīvas vērtības ķēdes. Šis uzdevums nav paveicams, dalībvalstīm rīkojoties atsevišķi. Svarīga loma nacionālo publisko un privāto investīciju piesaistīšanā būs programmai “Apvārsnis Eiropa” sinerģijā ar citām ES programmām. Vismaz 35 % no programmas “Apvārsnis Eiropa” budžeta finansēs jaunus risinājumus, kas klimata jomā rodami zaļā kursa īstenošanas vārdā.

Vajadzīgos pētniecības un inovācijas centienus atbalstīs viss programmas “Apvārsnis Eiropa” piedāvāto instrumentu klāsts. Četras “zaļā kursa misijas” palīdzēs panākt tālejošas pārmaiņas tādās jomās kā pielāgošanās klimata pārmaiņām, okeāni, pilsētas un augsne. Šīs misijas pulcēs plašu ieinteresēto personu loku, kas aptvers arī reģionus un iedzīvotājus. Partnerības ar nozari un dalībvalstīm atbalstīs pētniecību un inovāciju transporta jomā, arī tādās apakšjomās kā akumulatori, tīrs ūdeņradis, mazoglekļa tērauda ražošana, apritīgas biobāzētās nozares un būvētā vide. Zināšanu un inovācijas kopienas Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūta vadībā arī turpmāk veicinās augstākās izglītības iestāžu, pētniecības organizāciju un uzņēmumu sadarbību tādās jomās kā klimata pārmaiņas, ilgtspējīgi saražota enerģija, nākotnes pārtika un vieds, videi draudzīgs un integrēts pilsētu transports. Eiropas Inovācijas padome atvēlēs finansējumu, kapitālieguldījumus un uzņēmējdarbības paātrināšanas pakalpojumus augsta potenciāla jaunuzņēmumiem un MVU, lai tie varētu panākt revolucionāru zaļā kursa inovāciju, ko var strauji izvērst pasaules tirgos.

Ar tradicionālajām pieejām nepietiks. Ar lielāku uzsvaru uz eksperimentiem un starpnozaru un starpdisciplīnu darbu ES pētniecības un inovācijas darbā kārtībā tiks iestrādāta sistēmiska pieeja, kas vajadzīga zaļā kursa mērķu sasniegšanai. Pateicoties programmas “Apvārsnis Eiropa” iniciatīvām, kas tiecas sabiedrības pieprasījuma efektu apvienot ar tehnoloģiju grūdienu, vietējās kopienas iesaistīsies darbā, kas vērsts uz ilgtspējīgāku nākotni.

Datu virzītas inovācijas stūrakmens ir piekļūstami un savietojami dati. Šie dati kopā ar digitālo infrastruktūru (piemēram, superdatoriem, mākonī, īpaši ātrdarbīgiem tīkliem) un mākslīgā intelekta risinājumiem atvieglo pierādījumos balstītu lēmumu pieņemšanu un paplašina spēju izprast un risināt vides problēmas. Komisija atbalstīs darbu, kura mērķis ir visas digitalizācijas sniegtās priekšrocības izmantot ekoloģiskās pārkārtošanās labā. Tūlītēja prioritāte būs kāpināt ES spēju prognozēt un pārvaldīt vides katastrofas. Šajā nolūkā Komisija pulcēs Eiropas zinātnisko un rūpniecisko izcilību vienotam uzdevumam — izstrādāt ļoti precīzu Zemes digitālo modeli.

2.2.4. Aktīvāk izmantot izglītību un apmācību

Skolām, mācību iestādēm un augstskolām ir labas iespējas sadarboties ar skolēniem, vecākiem un plašu sabiedrību, rosinot pārmaiņas, kas vajadzīgas, lai pārkārtošanās noritētu sekmīgi. Komisija sagatavos Eiropas kompetences satvaru, kas

palīdzēs pilnveidot un novērtēt zināšanas, prasmes un attieksmi klimata pārmaiņu un ilgtspējīgas attīstības jomā. Tā arī nodrošinās palīgmateriālus un veicinās labas prakses apmaiņu ES skolotāju apmācības programmu tīklos.

Komisija ir gādājusi, lai dalībvalstīm būtu pieejami jauni finanšu resursi skolu ēku un darbības ilgtspējas uzlabošanai. Tā ir stiprinājusi sadarbību ar Eiropas Investīciju banku un izveidojusi ciešākas saiknes starp struktūrfondi un jaunajiem finanšu instrumentiem, lai 2020. gadā 3 miljardus EUR piesaistītu investīcijām skolu infrastruktūrā.

Lai izmantotu ekoloģiskās pārkārtošanās piedāvātās iespējas, ir vajadzīga aktīva pārkvalifikācija un prasmju pilnveide. Ierosinātajam Eiropas Sociālajam fondam Plus būs liela nozīme, jo tas palīdzēs Eiropas darba ņēmējiem apgūt prasmes, kas vajadzīgas, lai no nozarēm, kurās vērojama lejupslīde, pārietu uz augošām nozarēm un pielāgotos jauniem procesiem. Prasmju programma un Garantija jauniešiem tiks atjauninātas, lai paplašinātu nodarbināmību zaļajā ekonomikā.

2.2.5. Zaļais zvērests nekaitēt

Lai palīdzētu ES panākt sekmīgu un taisnīgu pāreju uz ilgtspējīgu nākotni, būtu jāizmanto visas ES darbības un rīcībpolitikas. Komisijas labāka regulējuma instrumenti ir stabils šā procesa pamats. Ietekmes novērtējumi, kuru pamatā ir sabiedriskā apspriešana, vidiskās, sociālās un ekonomiskās ietekmes apzināšana un analīze par to, kā tiek ietekmēti MVU un veicināta vai kavēta inovācija, palīdz ar minimālām izmaksām izvēlēties efektīvu rīcībpolitiku atbilstīgi zaļā kursa mērķiem. Izvērtējumos arī sistemātiski tiek novērtēta saskaņotība starp spēkā esošajiem tiesību aktiem un jaunām prioritātēm.

Komisija, vēloties saņemt palīdzību spēkā esošo tiesību aktu neatbilstību konstatēšanā un novēršanā, aicina ieinteresētās personas izmantot platformas²⁹, kas pieejamas nolūkā vienkāršot tiesību aktus un apzināt problemātiskus gadījumus. Komisija šos ierosinājumus ņems vērā, kad tā sagatavos izvērtējumus, ietekmes novērtējumus un tiesību aktu priekšlikumus Eiropas zaļajam kursam.

Turklāt, pamatojoties uz rezultātiem, kas nesen gūti, izvērtējot labāka regulējuma politiku, Komisija **uzlabos ilgtspējas un inovācijas jautājumu risināšanu, izmantojot labāka regulējuma pamatnostādnes un atbalsta rīkus.** Ir iecerēts nodrošināt, lai visu zaļā kursa iniciatīvu mērķi tiktu sasniegti visefektīvākajā un vismazāk apgrūtinošajā veidā un lai visas citas ES iniciatīvas izpildītu zaļo zvērestu nekaitēt. Tālab paskaidrojuma rakstā, ko pievieno katram tiesību akta priekšlikumam vai deleģētajiem aktam, tiks iekļauta īpaša iedaļa, kurā izskaidrots, kā katras iniciatīvas satvarā tiek īstenots šis princips.

3. ES KĀ GLOBĀLA LĪDERE

Lai risinātu globālās problēmas, ko rada klimata pārmaiņas un vides degradācija, vajadzīga globāla reakcija. ES turpinās visā pasaulē popularizēt un īstenot vērienīgu vides, klimata un enerģētikas politiku. Tā veidos stingrāku “zaļā kursa diplomātiju”,

²⁹ Timek|vietne “Izsakiet viedokli — Kā atvieglot slogu”: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/lighten-load_lv

kuras galvenais uzdevums būs pārliecināt un atbalstīt citus, lai tie uzņemtos savu daļu ilgtspējīgākas attīstības veicināšanā. Rādot uzticības cienīgu piemēru un attiecīgi rīkojoties diplomātijas, tirdzniecības politikas, attīstības atbalsta un citās ārpolitikas jomās, ES var efektīvi darboties lietas labā. Komisija un Augstais pārstāvis cieši sadarbosies ar dalībvalstīm, lai iesaistītu visus diplomātiskos kanālus — gan divpusējos, gan daudzpusējos, tostarp Apvienoto Nāciju Organizāciju, G7, G20, Pasaules Tirdzniecības organizāciju un citus attiecīgos starptautiskos forumus.

ES arī turpmāk nodrošinās, ka Parīzes nolīgums joprojām ir neaizstājams daudzpusējs satvars klimata pārmaiņu problēmu risināšanai. ES daļai kopējā emisiju apjomā samazinoties, izšķiroši svarīga globālo klimata problēmu jēgpilnā risināšanā būs citu reģionu salīdzināma rīcība un lielāki pūliņi. Izpildot Parīzes nolīguma noteikumus par regulāru izvērtēšanu un atjaunināšanu, tuvākajos mēnešos raisīsies aizvien intensīvākas debates par vērienīgajiem klimata mērķiem. Pušu konference, kas 2020. gadā norisināsies Glāzgovā, būs svarīgs atskaites punkts pirms vispārējās izvērtēšanas 2023. gadā. Tajā tiks novērtēts ilgtermiņa mērķu sasniegšanā gūtais progress. Patlaban ir skaidrs, ka globālie mērķi nav pietiekami vērienīgi³⁰. ES intensīvāk sadarbosies ar visiem partneriem, lai pastiprinātu kopīgos centienus un palīdzētu tiem pārskatīt un īstenot savus nacionāli noteiktos devumus un izstrādāt vērienīgas ilgtermiņa stratēģijas. Šā procesa pamatā būs pašas ES vērienīgākie mērķi, kas izklāstīti 2. iedaļā.

Līdztekus ES pastiprinās divpusējo sadarbību ar partnervalstīm un vajadzības gadījumā izveidos inovatīvus iesaistes veidus. ES turpinās sadarboties ar G20 ekonomikām, kuras rada 80 % no pasaules siltumnīcefekta gāzu emisijām. Lai aktivizētu starptautisko partneru klimata pasākumus, ir vajadzīgas īpaši pielāgotas ģeogrāfiskās stratēģijas, kas atspoguļo dažādos kontekstus un vietējās vajadzības, piemēram, stratēģijas pašreizējiem un paredzamajiem lielajiem emitētājiem, vismazāk attīstītajām valstīm un mazajām salu jaunattīstības valstīm. **ES arī sadarbojas ar globālajiem partneriem, lai attīstītu starptautiskus oglekļa tirgus kā galveno instrumentu, kas rada ekonomiskus stimulus rīcībai klimata jomā.**

ES pirmām kārtām atbalstīs savus tuvākos kaimiņus. Ekoloģiskā pārkārtošanās Eiropā var pilnībā īstenoties tikai tad, ja arī ES tuvākie kaimiņi veic iedarbīgus pasākumus. Patlaban tiek izstrādāta zaļā programma Rietumbalkāniem. Komisija un Augstais pārstāvis ir iecerējuši arī vairākas spēcīgas partnerības vides, enerģētikas un klimata jomā ar dienvidu kaimiņreģionu un Austrumu partnerības satvarā.

ES un Ķīnas samiti, kas 2020. gadā norisināsies Pekinā un Leipcigā, būs iespēja pastiprināt ES un Ķīnas partnerību klimata un vides jautājumos, jo īpaši pirms Kuņminas konferences par bioloģisko daudzveidību un Pušu konferences Glāzgovā.

Arī gaidāmajai visaptverošajai stratēģijai attiecībā uz Āfriku un Āfrikas Savienības un ES 2020. gada samitam vajadzētu klimata un vides jautājumus padarīt par galvenajiem aspektiem abu kontinentu attiecībās. Āfrikas un Eiropas ilgtspējīgu investīciju un darbvietu alianse jo īpaši tieksies atraisīt Āfrikas potenciālu, lai panāktu strauju progresu virzībā uz zaļo aprites ekonomiku, tostarp ilgtspējīgām enerģijas un pārtikas sistēmām un viedām pilsētām. ES stiprinās sadarbību ar Āfriku nolūkā paplašināt ilgtspējīgas un tīras enerģijas ieviešanu un tirdzniecību. Atjaunojamo energoresursu enerģija un energoefektivitāte, piemēram, tīra enerģija ēdiena gatavošanai,

³⁰ Apvienoto Nāciju Organizācijas 2019. gada ziņojums par emisiju apjoma atšķirībām.

ir ļoti svarīgas, lai Āfrikā novērstu enerģijas pieejamības atšķirības, vienlaikus panākot vajadzīgo CO₂ emisiju samazinājumu. ES uzsāks iniciatīvu “NaturAfrica”, kuras mērķis būs risināt bioloģiskās daudzveidības izzušanas problēmu, tālab izveidojot aizsargājamo teritoriju tīklu savvaļas augu un dzīvnieku aizsardzībai, un vietējiem iedzīvotājiem piedāvāt darbības iespējas zaļajās nozarēs.

Vispārīgāk runājot, **ES savus diplomātiskos un finanšu instrumentus izmantos, lai nodrošinātu, ka zaļās alianses ir daļa no tās attiecībām ar Āfriku un citām partnervalstīm un reģioniem**, jo īpaši Latīņamerikā, Karību jūras reģionā, Āzijā un Klusā okeāna reģionā.

ES būtu arī jāpastiprina pašreizējās iniciatīvas un jāsadarbojas ar trešām valstīm transversālos klimata un vides jautājumos. Tālab var būt nepieciešams saskaņā ar G20 saistībām izbeigt globālo fosilā kurināmā un fosilo degvielu subsidēšanu, pakāpeniski izbeigt fosilā kurināmā un fosilo degvielu infrastruktūras finansēšanu, ko veic daudzpusējās iestādes, stiprināt ilgtspējīgu finansējumu, pakāpeniski izbeigt jebkādu jaunu ogļu elektrostaciju būvniecību un veikt pasākumus metāna emisiju samazināšanai.

ES arī atzīst, ka globālās klimata un vides problēmas ir būtisks draudu vairotais un nestabilitātes avots. Ekoloģiskā pārkārtošanās mainīs ģeopolitiku, tostarp globālās ekonomiskās, tirdzniecības un drošības intereses. Tas radīs problēmas vairākām valstīm un sabiedrībām. ES sadarbosies ar visiem partneriem nolūkā palielināt klimatisko un vidisko noturību, lai novērstu to, ka šīs problēmas kļūst par konfliktu, pārtikas nepietiekamības, iedzīvotāju pārvietošanas un piespiedu migrācijas avotu, un visā pasaulē atbalstīs taisnīgu pārkārtošanos. Klimata politikas ietekmei būtu jākļūst par neatņemamu ES domas un rīcības sastāvdaļu ārpolitikas jautājumos, tostarp kopējās drošības un aizsardzības politikas kontekstā.

ES ekoloģisko pārkārtošanos var atbalstīt tirdzniecības politika. Tā ir platforma sadarbībai ar tirdzniecības partneriem klimata un vides pasākumu jomā. ES tirdzniecības nolīgumos pastāvīgi tiek nostiprinātas saistības, kas attiecas uz ilgtspēju, jo īpaši aktīvāku rīcību klimata pārmaiņu jomā. Komisija ir arī pastiprinājusi centienus īstenot ES tirdzniecības nolīgumos noteiktās ilgtspējīgas attīstības saistības un panākt to izpildi, un galvenā tirdzniecības nolīgumu izpildes uzrauga iecelšana šos centienus padarīs vēl intensīvākus. Konkrēti pievēršoties klimata pārmaiņām, visos ES jaunākajos nolīgumos ir ietverta pusēm saistoša apņemšanās ratificēt un efektīvi īstenot Parīzes nolīgumu. Komisija ierosinās visos turpmākajos visaptverošajos tirdzniecības nolīgumos kā būtisku elementu iekļaut Parīzes nolīguma saistību ievērošanu. ES tirdzniecības politika veicina tirdzniecību ar videi draudzīgām precēm un pakalpojumiem un investīcijas tajos un popularizē klimata draudzīgu publisko iepirkumu. Tirdzniecības politikai ir arī jānodrošina neizkropļota, godīga tirdzniecība ar izejmateriāliem, kas ES ekonomikai ir vajadzīgi, lai īstenotu zaļo pārkārtošanos, un attiecīgas investīcijas šādos izejmateriālos. Tā var palīdzēt novērst kaitīgu praksi, piemēram, nelikumīgu mežizstrādi, uzlabot regulatīvo sadarbību, popularizēt ES standartus un likvidēt ar tarifiem nesaistītus šķēršļus atjaunojamo energoresursu enerģijas nozarē. Visām ķīmikālijām, materiāliem, pārtikai un citiem produktiem, kas tiek laisti Eiropas tirgū, pilnībā jāatbilst attiecīgajiem ES noteikumiem un standartiem. ES sava pieredze zaļā regulējuma jomā būtu jāizmanto, lai mudinātu partnerus izstrādāt līdzīgus noteikumus, kas ir tikpat vērīenīgi kā ES noteikumi, tādējādi atvieglojot tirdzniecību un uzlabojot vides aizsardzību un klimata pārmaiņu mazināšanu šajās valstīs.

ES ir pasaules lielākais vienotais tirgus, tāpēc tā var noteikt standartus, kas

piemērojami globālajās vērtības ķēdēs. Komisija turpinās izstrādāt jaunus ilgtspējīgas izaugsmes standartus un izmantos savu ekonomisko ietekmi, lai veidotu starptautiskos standartus, kas atbilst ES vērienīgajiem vides un klimata mērķiem. Izmantojot divpusējus un daudzpusējus forumus, tā tieksies atvieglot vides preču un pakalpojumu tirdzniecību un atbalstīt to, lai ilgtspējīgiem produktiem būtu pieejami atvērti un pievilcīgi ES un pasaules mēroga tirgi. Tā sadarbosies ar globālajiem partneriem, lai gādātu par ES resursu nodrošinājumu un stabilu piekļuvi stratēģiskiem izejmateriāliem.

ES starptautiskās sadarbības un partnerības politikai arī turpmāk būtu jāpalīdz novirzīt publisko un privāto finansējumu pārkārtošanās vajadzībām. ES un tās dalībvalstis joprojām ir pasaulē vadošās attīstības palīdzības sniedzējas un nodrošina vairāk nekā 40 % no pasaules publiskā finansējuma klimata jomā. Tā kā ar publisko finansējumu vien nepietiks, ES un tās dalībvalstis koordinēs sadarbībai ar partneriem sniegto atbalstu, lai finansējuma trūkumu novērstu, piesaistot privāto finansējumu. Komisijas priekšlikumā par Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumentu ir ierosināts 25 % no tā budžeta piešķirt ar klimatu saistītiem mērķiem. Komisija arī atbalstīs apņemšanos valstu publisko finanšu resursus izmantot, lai uzlabotu investīciju vidi un panāktu privātā sektora iesaistīšanos. Līdztekus būs jārod iespējas novērst risku, kas apdraud investīcijas ilgtspējīgā attīstībā, šādā nolūkā izmantojot tādus instrumentus kā finansējuma garantijas un apvienotais finansējums.

Lai piesaistītu starptautiskos investorus, ES arī turpmāk uzņemsies vadošo lomu centienos izveidot finanšu sistēmu, kas atbalsta ilgtspējīgu izaugsmi pasaules mērogā. ES balstīsies uz Starptautisko platformu ilgtspējīga finansējuma jomā, kas nesen izveidota, lai koordinētu centienus saistībā ar vides ziņā ilgtspējīgām finanšu iniciatīvām, piemēram, taksonomijām, informācijas izpaušanu, standartiem un marķējumiem. Komisija arī rosinās diskusijas citos starptautiskos forumos, jo īpaši G7 un G20.

4. LAIKS RĪKOTIES KOPĪGI: EIROPAS KLIMATA PAKTS

Eiropas zaļā kursa panākumos izšķiroša nozīme būs sabiedrības un visu ieinteresēto personu iesaistei un apņēmībai. Nesenie politiskie notikumi liecina, ka revolucionāra rīcībpolitika dod rezultātus tikai tad, ja iedzīvotāji ir pilnībā iesaistīti tās izstrādē. Cilvēki ir norūpējušies par darbvietām, par to, lai mājās būtu silts, un par to, kā “savilkt galus kopā”, un ES iestādēm būtu jāsadarbojas ar cilvēkiem, ja tās vēlas, lai zaļais kurss gūtu panākumus un nestu ilgstošas pārmaiņas. Iedzīvotāji ir pārkārtošanās virzītājspēks, un tā tam vajadzētu būt arī turpmāk.

Komisija līdz 2020. gada martam laidīs klajā Eiropas Klimata paktu, kurā galvenā uzmanība būs veltīta trim sadarbības veidiem sabiedrības iesaistei klimata pasākumos. Pirmkārt, Komisija veicinās informācijas apriti un iedvesmošanos un uzlabos sabiedrības izpratni par klimata pārmaiņu un vides degradācijas radītajiem draudiem un problēmām, kā arī iespējām tās novērst. Tālab tā izmantos dažādus kanālus un rīkus, tostarp pasākumus dalībvalstīs, par paraugu ņemot Komisijas pašreizējos pilsoņdialogus. Otrkārt, būtu jānodrošina gan reāla, gan virtuāla telpa, kur cilvēki gan individuāli, gan kolektīvi varētu paust idejas, atrisināt radošumu un kopīgi īstenot vērienīgu rīcību. Dalībnieki tiktu mudināti apņemties īstenot konkrētus klimata politikas mērķus. Treškārt, Komisija veidos spēju veicināt vietējās iniciatīvas klimata pārmaiņu un vides aizsardzības jomā. Informācija, norādījumi un izglītības moduļi varētu palīdzēt labas prakses apmaiņā. Komisija gādās, lai zaļā pārkārtošanās ieņemtu nozīmīgu vietu debatēs par Eiropas nākotni.

Klimata pakts balstīsies uz virkni Komisijas pilsoņdialogu un pilsoņu asambleju, kas patlaban norisinās visā ES, un tajā sava vieta būs arī sociālā dialoga komitejām. Komisija turpinās dot vārdu reģionālajām un vietējām kopienām, tostarp enerģētikas kopienām. Tiks stiprināta kohēzijas politikas urbānā dimensija, un ierosinātā Eiropas pilsētiniiciatīva palīdzēs pilsētām vissekmīgāk izmantot iespējas izstrādāt ilgtspējīgas pilsētu attīstības stratēģijas. ES Pilsētas mēru pakts arī turpmāk būs nozīmīgs spēks. Komisija ar to sadarbosies, lai turpinātu palīdzēt pilsētām un reģioniem, kas vēlas uzņemties vērienīgas saistības klimata un enerģētikas politikas jomā. Tas joprojām būs svarīga platforma, kurā dalīties ar labu praksi vietējā līmeņa pārmaiņu īstenošanā.

Komisija arī vēlas samazināt savu ietekmi uz vidi kā iestāde un darba devēja. 2020. gadā tā nāks klajā ar visaptverošu rīcības plānu, kurā apņemsies pati īstenot zaļā kursa mērķus un līdz 2030. gadam kļūt klimatneitrāla. Tā aicina visas citas ES iestādes, struktūras un aģentūras sadarboties un iecerēt līdzīgus vērienīgus pasākumus.

Papildus Klimata paktam Komisijai un dalībvalstīm būtu jātiecas nodrošināt visu pieejamo Eiropas zaļā kursa plānošanas instrumentu saskaņotu izmantošanu. Vissvarīgākie no šiem instrumentiem ir nacionālie enerģētikas un klimata plāni un ierosinātie nacionālie stratēģiskie plāni kopējās lauksaimniecības politikas īstenošanai. Komisija gādās, lai tie būtu piemēroti paredzēto mērķu sasniegšanai un lai dalībvalstis tos īstenotu efektīvi, un vajadzības gadījumā izmantos tādus instrumentus kā Eiropas pusgads.

Eiropas fondi, tostarp fonds lauku attīstībai, palīdzēs lauku apvidiem izmantot aprites ekonomikas un bioekonomikas piedāvātās iespējas. Komisija to atspoguļos ilgtermiņa redzējumā par lauku apvidiem. Īpaša uzmanība tiks pievērsta tālāko reģionu lomai Eiropas zaļajā kursā, ņemot vērā to neaizsargātību pret klimata pārmaiņām un dabas katastrofām un to unikālos resursus, proti, bioloģisko daudzveidību un atjaunojamās energoresursus. Komisija turpinās pilnveidot iniciatīvu “Tīra enerģija ES salām”, lai izstrādātu ilgtermiņa satvaru nolūkā paātrināt pāreju uz tīras enerģijas izmantošanu visās ES salās.

Komisijai un dalībvalstīm ir arī jānodrošina rīcībpolitiku un tiesību aktu efektīva izpilde un rezultativitāte. Vides politikas īstenošanas pārskatam būs izšķiroša nozīme situācijas apzināšanā katrā dalībvalstī. Komisija arī nāks klajā ar jaunu vides rīcības programmu, kura papildinās Eiropas zaļo kursu un kurā būs iekļauts jauns uzraudzības mehānisms, kas nodrošinās, ka Eiropa turpina virzīties uz vides mērķu sasniegšanu. Komisija arī izveidos infopaneli visu Eiropas zaļā kursa mērķu īstenošanas progresu uzraudzībai.

Komisija apsvērs iespēju pārskatīt Orhūsas regulu, lai **iedzīvotājiem un NVO, kam ir bažas par vidi ietekmējošu lēmumu likumību, būtu plašāk pieejama administratīvā izskatīšana un pārskatīšana tiesā ES līmenī.** Komisija arī veiks pasākumus nolūkā visās dalībvalstīs uzlabot iespējas iedzīvotājiem un NVO vērsties nacionālajās tiesu iestādēs. Komisija arī veicinās ES, tās dalībvalstu un starptautiskās sabiedrības centienus neatlaidīgāk apkarot noziegumus pret vidi.

Eiropas zaļais kurss aizsāk jaunu ES izaugsmes stratēģiju. Tas palīdz ES veidot taisnīgu un pārticīgu sabiedrību, kas reaģē uz klimata pārmaiņu un vides degradācijas radītajām problēmām, tādējādi uzlabojot pašreizējo un nākamo paaudžu dzīves kvalitāti. Komisija aicina Eiropas Parlamentu un Eiropadomi apstiprināt Eiropas zaļo kursu un pilnībā atbalstīt tajā ietvertos pasākumus.